

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Diplomová práce

Bezpečnostní aspekty České republiky očima občana

Hana Mašková

© 2018 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Hana Mašková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Bezpečnostní aspekty České republiky očima občana

Název anglicky

The security aspects of the Czech Republic view of a citizen

Cíle práce

Z hlediska pojetí této práce není snadné vytýčit jednoznačný cíl, neboť práce cíleně odkrývá několik rovin pohledu. Především je třeba zjistit, zda ve vědomí našich spoluobčanů, zejména studentů, je vůbec zakotvená úvaha o možné problémové budoucnosti našeho státu a společnosti. Odpověď na tuto otázku umožní zároveň zhodnotit, jak stát prostřednictvím oficiálních médií a vzdělávací soustavy připravuje naše občany na případná budoucí rizika a z nich vzešlé krizové situace, k nimž nekorektně řečeno určitě dojde, a jejichž charakter znají pouze zasvěcení odborníci, ne však veřejnost.

Ve druhé řadě je cílem zjištění, jaké problémy lidé ponejvíce očekávají a čeho se v blízké budoucnosti nejvíce obávají.

Posledním cílem pak zjištění, zda je možno některá rizika odvrátit nebo oslabit standardními prostředky státní moci a správy nebo zákonodárnou či soudní cestou.

Metodika

K metodice práce lze uvést, že postupuje v těchto krocích, kdy nejdříve je úvodní myšlenková projekce tématu a jeho písemného ztvárnění, volba metodologického aparátu, sběr dat a informací a jejich třídění, studium odborné literatury, dat a informací, vyhotovení jednoduchého dotazníku a volba druhu respondentů a jeho distribuce, dále užití doplňujících metodologických postupů a na závěr analytická a syntetická část.

V souladu s výše uvedenými postupy je práce členěna na úvodní teoretickou část a část praktickou, která by měla ověřit poznatky, které vzešly z úvodní, z hlediska odborné literatury částečně rešeršní části.

Teoretická část se zabývá stručným nastíněním historických aspektů bezpečnosti České republiky, dále objasněním základních pojmů na základě studia odborné literatury a objasněním různých druhů bezpečnostních rizik, jejich vyhodnocování a zvládáním a dále jejich právní úpravy v České republice.

Praktická část je založena na dotazníkovém šetření a jeho vyhodnocení, kdy na základě dat zjištěných z dotazníku budou navržena opatření ke snižování rizik.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

riziko, bezpečnost, Česká republika, opatření

Doporučené zdroje informací

- BOŽEK F., URBAN, R. 2008. Management rizika – Obecná část. 1. vyd. Brno: Univerzita obrany, 2008. 145 s. ISBN 978-80-7231-259-7.
- BUCHBENDER, Ortwin, BÜHL Hartmut a KUJAT Harald. Wörterbuch zur Sicherheitspolitik. 3. Aufl. Berlin: E. S. Mittler, 1992. ISBN 3-8132-0298-4.
- FARAZMAND, Ali. Handbook of Crisis and Emergency Management. United States of America: Taylor & Francis, 2001. 788 s. ISBN 9780824704223.
- HÁK, Tomáš, Alena OULEHLOVÁ a Svatava JANOUŠKOVÁ. Environmentální bezpečnost. Praha: Ekopress, 2015. ISBN 978-80-87865-19-4.
- KRÖMER, Antonín, Petr MUSIAL a Libor FOLWARCZNY. Mapování rizik. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2010. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-086-9.
- PÁNA, Lubomír a Jan RATAJ. Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú., 2016. ISBN 978-80-7556-000-1.
- SMOLÍK, Josef a Tomáš ŠMÍD. Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. ISBN 978-80-210-5288-8.
- ŠENOVSKÝ, Pavel. Bezpečnost občanů a rizika v území. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-172-9.
- VANTUCH, Pavel. Trestní právo. 2., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010. ISBN 978-80-87001-17-2.
- ZEMAN, Petr. Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002. ISBN 8021030372.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Viktor Jansa, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2017

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 24. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 22. 03. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Bezpečnostní aspekty České republiky očima občana" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 22. 3. 2018

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce JUDr. Viktoru Jansovi, CSc., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Bezpečnostní aspekty České republiky očima občana

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá problematikou bezpečnostních aspektů České republiky očima občana. Jedná se především o bezpečnostní rizika, která se vyskytují všude kolem nás, a to i v běžném životě. Práce nás seznamuje s historickými aspekty bezpečnosti, celou řadou základních pojmů týkajících se uvedené problematiky. Dále přibližuje druhy rizik, jejich vyhodnocování, zvládání a finanční aspekty bezpečnostních rizik. Přináší pohled na rizika v mezinárodní, eurounijní a české politické právní praxi a právní úpravu bezpečnostních rizik v České republice. Výzkumná část práce se skládá z dotazníkového šetření, které bylo provedeno mezi studenty České zemědělské univerzity v Praze a shrnutí názorů odborníků, bezpečnostních analytiků a hlavních politických představitelů států a jejich následné komparace. V návaznosti na toto porovnání budou navržena nejvhodnější opatření pro snižování rizik

Klíčová slova: bezpečnost, Česká republika, občan, opatření, riziko, migrace, válka, klimatické změny.

The security aspects of the Czech Republic view of a citizen

Abstract

The diploma thesis deals with the issues of safety aspects in the Czech Republic from the perspective of a citizen. These are mostly safety problems which surround us in usual life. The thesis introduces us the historical aspects of safety and its basic terms connected to it. It explains types of risks, its evaluating, dealing with, and financial aspects of safety risks. It describes risks in international, EU, and Czech political legal practice, and legal adjustment safety risks in the Czech Republic. The study consists of a questionnaire survey which was answered by students of Czech University of Life Sciences in Prague, summaries of experts' opinions, and their comparing and contrasting. As a result, the most suitable security will be suggested.

Keywords: safety, the Czech Republic, citizen, security, risk, migration, war, climate changes

Obsah

1 Úvod	10
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Historické aspekty bezpečnosti	15
4 Pojetí bezpečnostních rizik v současném světě	19
4.1 Základní pojmy	19
4.2 Dělení rizik	22
4.2.1 Ekologická rizika	22
4.2.2 Ekonomická rizika	23
4.2.3 Kulturní rizika	24
4.2.4 Politická rizika	25
4.2.5 Rizika spojená s přírodními vlivy	26
4.2.6 Rizika spojená s poruchou kritické infrastruktury	27
4.2.7 Vojenská rizika	29
4.3 Snížením rizik ke zvýšení kvality života	29
4.4 Vyhodnocování rizik	30
4.5 Zvládání rizik	32
4.6 Finanční aspekty bezpečnostních rizik	33
5 Bezpečnostní rizika v mezinárodní, eurounijní a české politické a právní praxi	35
5.1 Mezinárodní bezpečnost	35
5.2 EU a členské státy	37
5.3 Česká pozice	38
5.4 Aktuální dění v ČR a ve světě	39
5.4.1 Události, které ovlivnily ČR v roce 2017 a 2018	39
5.4.2 Světové ekonomické fórum v Davosu	40
5.4.3 Bezpečnostní konference v Mnichově	42
5.4.4 Pohled profesora Oskara Krejčího	44
5.4.5 Pohled analytika Martina Kollera	46
6 Právní úprava bezpečnostních rizik v ČR	50
6.1 Úprava rizik z pohledu trestního práva	50
6.1.1 Skutková podstata trestného činu	51
6.2 Pojetí rizik v dalších právních předpisech	53
7 Praktická část	55
7.1 Dotazníkové šetření	55

7.2	Výsledky dotazníkového šetření	55
7.3	Diskuze: problémy, perspektivy, doporučení	60
8	Navrhovaná opatření	65
9	Závěr	71
10	Seznam použitých zdrojů	74
10.1	Literární zdroje.....	74
10.2	Internetové zdroje	75
11	Přílohy	79

Seznam grafů

Graf č. 1 – Pořadí příčinných celků	56
Graf č. 2 – Podíl vnějších vlivů	57
Graf č. 3 – Podíl vnitřních jevů.....	58
Graf č. 4 – Podíl přírodních úkazů.....	59

Seznam použitých zkratk

CLA - Chechk List Analysis

č. - číslo

ČR – Česká republika

ČT – Česká televize

ČZU – Česká zemědělská univerzita

ETA - Event Tree Analysis

EU – Evropská unie

HDP – hrubý domácí produkt

NATO - North Atlantic Treaty Organisation

OBSE - Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě,

OSCE - Organization for Security and Cooperation in Europe

OSN – Organizace spojených národů

PHA - Preliminary Hazard Analysis

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoníku

USA – United States of America

úst. zák. – ústavní zákon

zák. – zákon

1 Úvod

Téma této diplomové práce bylo vybráno pro svoji aktuálnost, závažnost a zajímavost a také proto, že souvisí se studijním oborem zaměřeným na veřejnou správu. Veřejná správa však s občany o těchto tématech a otázkách týkajících se rizik příliš nekomunikuje, nezbyvá tudíž, než se jim hlouběji věnovat samostatně z pohledu občana, kterému není budoucnost státu a společnosti lhostejná.

Základem této práce nazvané obecněji „Bezpečnostní aspekty České republiky očima občana“ jsou především tzv. bezpečnostní rizika ve svém interdisciplinárním rozměru. Bezpečnostní rizika se netýkají pouze České republiky, ale jedná se o celosvětový problém. Z nynějšího pohledu i dlouhodobého hlediska zasahují bezpečnostní rizika velké množství oblastí, ať už se jedná o oblast ekonomickou, vojenskou, politickou, ekologickou, kulturní a další, kdy tato rizika jsou často, někdy zcela nekvalifikovaně probírána i médii, což je dostává do podvědomí většího okruhu lidí, bohužel však ne ve správné formě, což vede k dezinformovanosti veřejnosti.

Největším objektivním problémem bezpečnostních rizik je jejich multidimensionalita. Velkým problémem je rovněž i jejich politická citlivost. Právní úprava tak není a ani nemůže být jednotná a účinná, ať už se jedná o právo trestní, mezinárodní a další právní odvětví. V současné době je velký společenský tlak na řešení bezpečnostních rizik s ohledem na současnou situaci jak v Evropě, tak ve světě. Česká společnost je rozdělená a zdá se, že je naladěna spíše negativisticky a ve snížení různých bezpečnostních rizik příliš nevěří. Řešení jsou ekonomicky velmi nákladná, ale neřešení rizik může přinést ještě větší ekonomické škody.

Současná vrcholná politická scéna však obavy „obyčejných lidí“ ani varující názory expertů z oblasti bezpečnosti a analytiků příliš nezohledňuje. Téma rizik však bylo využito v předvolebních kampaních probíhajících na podzim roku 2017 a prezidentských volbách na počátku roku 2018 a dále pak v povolebních mocenských licitacích. Celá řada bezpečnostních aspektů, které se týkají českého státu, zůstávají pro širší veřejnost nevysvětlených, občasné jsou odkázaní na dílčí a často jednostranné, neodborné a zkreslené informace, podle toho, z jaké části politického spektra vycházejí.

Tato práce je proto koncipována tak, aby čtenář, který se problematikou bezpečnostních rizik profesně nezabývá, získal relativně kvalifikovanou představu o charakteru a závažnosti hlavních bezpečnostních rizik, která v současnosti vzbuzují obavy jak ve světě, tak v celé české veřejnosti, o jejich dělení, vyhodnocování a zvládání a o jejich finančních aspektech. O tom, jak jsou rizika upravena z hlediska práva trestního a v dalších právních předpisech, aby občané získali alespoň základní náhled na tuto problematiku.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Z hlediska pojetí této práce není snadné vytýčit jednoznačný cíl, neboť práce cíleně odkrývá několik rovin pohledu. Především je třeba zjistit, zda ve vědomí našich spoluobčanů, zejména studentů, je vůbec zakotvená úvaha o možné problémové budoucnosti našeho státu a společnosti. Odpověď na tuto otázku umožní zároveň zhodnotit, jak stát prostřednictvím oficiálních médií a vzdělávací soustavy připravuje naše občany na případná budoucí rizika a z nich vzešlé krizové situace, k nimž nekorektně řečeno určitě dojde, a jejichž charakter znají pouze zasvěcení odborníci, ne však veřejnost.

Ve druhé řadě je cílem zjištění, jaké problémy lidé ponejvíce očekávají a čeho se v blízké budoucnosti nejvíce obávají.

Posledním cílem pak zjištění, zda je možno některá rizika odvrátit nebo oslabit standardními prostředky státní moci a správy nebo zákonodárnou či soudní cestou.

2.2 Metodika

Tato práce není vědeckou expertízou, a proto užívá metod a postupů dostupných každému studentovi České zemědělské univerzity. Otázka bezpečnostních rizik je interdisciplinární, neboť zasahuje do různých oblastí života státu a společnosti a zároveň také multidimensionální:

- a) stránka ekonomická se týká nákladů na prevenci rizik a zajištění bezpečnosti, eventuelně nákladů na odstraňování škodných důsledků,
- b) sociologická stránka zpravidla zachycuje výskyt zkoumaných jevů – v našem případě názorů sledovaných občanů, studentů
- c) psychologická a sociálně psychologická stránka, jenž zohledňuje především emocionální rozpoložení občanů či sociálních skupin, včetně obav z budoucnosti,
- d) předchozí rovina pak může přecházet do roviny politické (extremismus, populismus),
- e) rovina právní vymezuje hranici mezi rizikem a právní, zejména trestní odpovědností a také možností a meze právní regule.

Práce je členěna na dva navazující celky, úvodní teoretickou část a část praktickou, která by měla ověřit poznatky, které vzešly z úvodní, z hlediska odborné literatury částečně rešeršní části.

Teoretická část má víceméně rešeršní charakter a vedle kapitoly Cíl práce a metodika se skládá z dalších 4 kapitol, které jsou věnovány historickým aspektům bezpečnosti, pojetí bezpečnostních rizik v současném světě, bezpečnostním rizikům v mezinárodní, eurounijní a české politické a právní praxi a právní úpravě bezpečnostních rizik v ČR. Z hlediska metodického postupu byla nejdříve zpracována myšlenková projekce tématu a jeho písemného ztvárnění, volba metodologického aparátu, volba a zúžení vhodné zdrojové báze, sběr dat a informací a jejich třídění, studium odborné literatury a právních předpisů.

Za doplňující informace jsou zde považovány i společenské názorové proudy z oficiální sdělovacích prostředků (např. ČT24, internetové portály, apod.). Sběrné metody byly doplněny metodami analytickými, včetně analýzy textu pomocí jak gramatické, tak systematické interpelace. V úvodní části, přestože jde především o teoretická východiska, byly použity i některé jednoduché metody empirické, například pozorování v terénu a především desítky neřízených rozhovorů s občany napříč společnostmi bez nároku na respondenční homogenitu. Poznatky takto získané jednak dokreslují informace získané exaktněji, jednak mohou sloužit jako částečné popření ne verifikace poznatků získaných kvalitativní dotazníkovou metodou v praktické části od relativně homogenní skupiny studentů České zemědělské univerzity.

V této části se bude práce ještě věnovat současným bezpečnostním rizikům tak, jak je zachytilo Světové ekonomické fórum v Davosu, Bezpečnostní konference v Mnichově a jak je vidí odborníci prof. PhDr. Otakar Krejčí, CSc. a bezpečnostní analytik Ing. Martin Koller a poté bude provedena komparace s výsledky dotazníkového šetření.

Dotazník pro praktickou část byl respondenty – studenty byl vyplňován dobrovolně a zcela anonymně, kdy dotazník vyplnilo celkem 249 studentů České zemědělské univerzity, a to z Fakulty životního prostředí, Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů Provozně ekonomické fakulty. Dotazník byl zaměřen na to, jaká rizika podle dotazovaných respondentů mohou v nejbližších 15 letech ovlivnit Českou republiku. Dotazník byl rozdělen do dvou částí, kdy v první měli studenti z okruhů I. vnější vlivy, II. vnitřní jevy,

III. přírodní úkazy, určit pořadí nebezpečí výskytu rizikové skupiny a označit je podle pravděpodobnosti. Druhým úkolem pak bylo v každém okruhu označit riziko, které je pro Českou republiku nejvíce ohrožující v horizontu 15 let. Pro obsahové nebo formální nepochopení a špatné vyplnění formuláře dotazníku bylo vyřazeno 35 neplatných formulářů, bylo jich tedy zohledněno 214.

Ještě před vlastním dotazníkovým šetřením jsem načrtla tyto hypotézy:

- a) Domnívám se, že jako nejrizikovější bude vybrán okruh I. vnější vlivy.
- b) Myslím si, že respondenti za největší riziko v okruhu I. budou považovat migraci a související jevy.
- c) Předpokládám, že v okruhu II. bude za nejčastější riziko považována anarchie, politický extremismus a rasismus, růst násilí.
- d) Dále předpokládám, že ve III. okruhu budou respondenti nejčastěji volit možnost změny klimatu, oteplování nebo ochlazování.
- e) Usuzuji, že průřezově první tři místa obsadí migrace, anarchie a klimatické změny.

V návaznosti na tuto kapitolu, ze které vzejdou nejzávažnější rizika současné doby, budou navrhnutá opatření ke snížení těchto rizik, postupováno bude dle jednotlivých oblastí výskytu rizik, ať už jde o vnější vlivy, vnitřní jevy nebo přírodní úkazy.

3 Historické aspekty bezpečnosti

Rizika jako taková provází člověka již od nepaměti, ať se jednalo o rizika spojená s lovem zvířete či přírodními riziky v době pravěku, případně v pozdější době spojená s technickým pokrokem lidstva. Rizika se člověku nevyhýbají v žádné době a s přibývajícými technologiemi naopak rostou.

Jak už bylo zmíněno výše, v pravěku bylo rizikové především obstarávání potravy, a to z důvodu možného útoku lovených zvířat na člověka, případně nedostatkem potravy a nepředvídatelnými přírodními jevy a vlivy, případně souboji kmenů o dané území. Starověk pak byl především ve znamení bojů o území a monumentálních staveb. Ve středověku pak pokračovaly boje o území, ale objevilo se riziko v podobě nakažlivých nemocí, zejména moru a tyto epidemie si vyžádaly mnoho lidských životů. Postupným pokrokem začaly být pro člověka rizikové i jím vytvářené statky, a to především v současných dějinách při 1. a 2. světové válce.

Mezi největší přírodní katastrofy minulého století patří například zemětřesení v San Francisku, Kansasu, či zemětřesení v Číně (oblast města Tang Šan), dále záplavy na Žluté řece, lavina v Peru, cyklón v Bangladéši. V 21. století pak mezi největší přírodní katastrofy patří zemětřesení v Indickém oceánu v roce 2004, které vyvolalo obrovskou vlnu tsunami, která nejvíce postihla Indonésii, Srí Lanku, Indii a Thajsko a vyžádala si velké množství obětí a obrovské škody na majetku místních obyvatel. V současné době jsou pak v Evropě časté vichřice a orkány, které působí velké škody, a to zejména na majetku a lesních porostech.

Technické katastrofy většinou podpoří i lidský faktor, k největším katastrofám 20. století můžeme řadit například protržení přehrady v San Francisku v Kalifornii, explozi vzducholodi Hindenburg, požár mrakodrapu v Sao Paulu, srážka letadel ve vzduchu poblíž Záhřebu, exploze raketoplánu Challenger. Jednou z nejhorších katastrof však byla havárie v Černobyli, kdy 28. dubna 1986 došlo v tamní jaderné elektrárně k výbuchu jednoho z reaktorů a důsledkem toho se do ovzduší dostaly radioaktivní látky, kdy takto kontaminovaný vzduch putoval nad celou Evropou. Ve 21. století pak mezi největší technické katastrofy patří havárie tankeru Prestige, havárie plošiny Deepwater Horizon a havárie jaderné elektrárny Fukušima 1.

Nejvýznamnějšími událostmi, které ovlivnily bezpečnost České republiky v relativně nedávné době, jsou jednoznačně 1. světová válka, Mnichovská dohoda, 2. světová válka, dále pád železné opony.

První světová válka probíhala v letech 1914-1918, probíhala mezi mocnostmi Dohody (Spojené království, Francie, Rusko, Itálie, Spojené státy Americké, Srbsko) a mezi Ústředními mocnostmi (Německo, Rakousko-Uhersko, Bulharsko). Příčinou první světové války byla řada událostí, zejména pak z oblasti politiky, ekonomiky a kultury. Již za 1. světové války došlo k používání bojových plynů, jako byl například chlór a nových druhů zbraní, které přinesly jak mnoho zraněných a postižených vojáků, tak mnoho obětí na životech.

Jako reakce na 1. světovou válku pak byl přijat zákon č. 82. Sb. z roku 1935 o ochraně a obraně proti leteckým útokům. Ministerstvem vnitra byla řízena Civilní protiletecká ochrana. Jednalo se o základní ochranu obyvatel, jejímž úkolem bylo pro obyvatele v ohrožených oblastech zajistit dostatečné množství veřejných úkrytů a také dostatečný počet plynových masek. Obyvatelé byli na případné nebezpečí upozorňováni poplachovými a hláskovými signály.¹

Mnichovská dohoda byla sjednána dne 29. září 1938, kdy šlo o dohodu mezi Německem, Velkou Británií, Itálií a Francií o odstoupení Československého pohraničí Německu. Šlo o pohraniční území, které obývali němečtí obyvatelé, tzv. Sudety. Československo tak mělo učinit do 10. října 1938.

Druhá světová válka v Evropě začala dnem 1. září 1939, kdy nacistickým Německem bylo napadeno Polsko a na to byla ze strany Velké Británie a Francie vyhlášena Německu válka. 17. září 1939 pak na Polsko zaútočil i Sovětský svaz, který byl následně 22. června 1941 ze strany Německa napaden. Válka však neprobíhala pouze v Evropě, bylo do ní zapojeno i Japonsko, které vpadlo do Číny, a dále pak 7. prosince 1941 byla napadena námořní základna Pearl Harbour, čímž do války vstoupily i Spojené státy americké.

¹KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 2005. s. 4-7.

Válkou bylo velmi zasaženo i obyvatelstvo civilní, byly obrovské ztráty na životech v důsledku nemocí, nedostatku potravin a prostředků, neboť se investovalo především do zbrojního průmyslu. Ztráty na životech civilního obyvatelstva byly zapříčiněny i genocidou zejména židovského obyvatelstva. Válka v Evropě byla ukončena kapitulací Německa dne 8. května 1945.

Po druhé světové válce byla minimalizována opatření k ochraně obyvatelstva, byly likvidovány ochranné stavby a zařízení. Až v roce 1948 byla první snaha o vybudování civilní ochrany. Dne 13. července 1951 bylo přijato vládní usnesení o civilní obraně, kdy přílohou bylo i Nařízení o základních úkonech a povinnostech v civilní obraně na území Republiky československé, kde byly vymezeny základní prvky civilní obrany a její organizace. Od roku 1976 přešla civilní obrana pod Federální ministerstvo národní obrany a byla řízena podle usnesení Rady obrany státu. Od roku 1983 se civilní obrana dělila na vojenskou a nevojenskou část.²

Pád železné opony probíhal v roce 1989 a byl důsledkem rozpadu Sovětského svazu. Železná opona byla neprostupná hranice mezi východním a západním blokem, která se táhla od Baltu až na Jadran. Rozpad této hranice započal v Maďarsku, pokračoval pádem Berlínské zdi a poté i rozpadem železné opony v Československu. Po těchto událostech byl v Československu 29. prosince 1989 zvolen prezidentem Václav Havel.

V Československé federativní republice byla schválena koncepce civilní obrany, a to v roce 1991, která se zaměřovala na mimořádné události nevojenského charakteru a ochranu obyvatelstva před nimi. Po vzniku České republiky v roce 1993 bylo přijato Opatření civilní ochrany České republiky.³

V současné době je v České republice schválena usnesením č. 805/2013 koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030, což je dokument, který popisuje systém ochrany obyvatelstva komplexně a multiresortně. A dále je v platnosti vládní dokument Bezpečnostní strategie České republiky.

² KRATOCHVÍLOVÁ, D. *Ochrana obyvatelstva*. 2005. s. 4-7.

³ ROUDNÝ, R., LINHART, P. *Krizový management I: kombinovaná forma studia. Ochrana obyvatelstva, mimořádné události*. 2004. 97 s. 30.

Oddělením pro strategii České zemědělské univerzity byla v roce 2015 zveřejněna aktuální výzva Program bezpečnostního výzkumu ČR (pod záštitou Ministerstva vnitra České republiky), která se měla zaměřovat na bezpečnost občanů, bezpečnost kritické infrastruktury a zdrojů, krizové řízení a bezpečnostní politiku. Zároveň bylo doporučeno partnerství s partnerem z komerční sféry. V případě univerzity mohla dotace dosáhnout až výše 100 %. Zda byla výzva akceptována, nebylo zveřejněno, a tak tato práce je pravděpodobně osamělou reakcí.

4 Pojetí bezpečnostních rizik v současném světě

Oblastí bezpečnosti, bezpečnostních rizik a dalšími jevy se zabývá mnoho odborníků, analytiků a expertů, jejich hodnocení této problematiky však není jednotné, z pohledu kvalifikovaného občana se pak může zdát až chaotické, nesrozumitelné. Proto v této úvodní části bude objasněno několik základních pojmů, které jsou v této problematice klíčové a je třeba je znát.

4.1 Základní pojmy

Riziko je slovo, které může mít mnoho významů a je těžké jej přesně definovat a jeho význam zatím nebyl zcela jednotně ustanoven. Původ slova riziko nacházíme v italštině. Pojem riziko tak nemá pouze jednu ustálenou definici. Jedna z definic je, že: „*Riziko je nebezpečí nezdaru, jež je spojeno s každou lidskou činností, odvaha, s níž se překonává nejistota, vyplývající z neúspěchu.*“⁴ Riziko závisí na rozhodování člověka, kdy tento vybírá z různých variant právě jednu. „*Riziko je pravděpodobnost, že dojde ke škodlivé události.*“⁵

Hrozba je rovněž jako riziko pouze obecným pojmem, kdy tímto slovem můžeme označit jak možnost, že se stane něco špatného, případně se blíží nebezpečí, tak výhrůžky, nátlak, apod. Hrozby mohou být přírodního charakteru, náhodné, případně zamýšlené.⁶ „*Hrozba je primární, mimo nás nezávisle existující, vnější fenomén, který může nebo chce poškodit nějakou konkrétní hodnotu. Závažnost hrozby je úměrná povaze hodnoty a toho, jak si danou hodnotu ceníme.*“⁷

Bezpečnost se ve většině případů vymezuje proti neexistující hrozbě nebo nebezpečí. Jednou z definic bezpečnosti je: „*Stav, ve kterém se individua, skupiny a státy necítí ohrožené vážnými hrozbami, popř. se před nimi považují za účinně chráněné a svoji budoucnost mohou vytvářet podle vlastních představ. Stupeň bezpečnosti, popř. ohrožení závisí dalekosáhle na subjektivních pocitech, historických zkušenostech, pojetí sama sebe*

⁴ PROCHÁZKA, V. *Příruční slovník naučný*. 1966, s. 43.

⁵ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 2002. s. 94.

⁶ Tamtéž, s. 86-94.

⁷ Tamtéž, s. 93.

a poměru k okolnímu prostředí. ⁸ Bezpečnost bývá spojována s mnoha oblastmi, například ekonomickou, ekologickou, lidskou, sociální, vojenskou, a dalšími. Zeman⁹ uvádí, že bezpečnost lze vymezit k jakémukoliv konkrétnímu objektu, přičemž je to stav, kdy míra hrozby je eliminována na nejnížší možnou míru pro daný objekt.

Bezpečnostní strategie bývá veřejně přístupný dokument, který se zabývá bezpečnostní politikou státu. Bývá obecného charakteru a vychází z národních zájmů země, cílů a priorit. Dále jsou zde zaznamenána bezpečnostní opatření státu. Na tento dokument mnohdy navazují i další podrobnější dokumenty, které se mohou týkat vojenství a dalších oblastí.¹⁰

Ekologie, stejně jako ostatní pojmy, se používá v několika významech. Jedním z původních významů je, že ekologie je věda, která se zabývá živými organismy, jejich studiem, popisem, vztahy mezi těmito organismy a prostředím, ve kterém se vyskytují. V širším slova smyslu zahrnuje i ochranu životního prostředí. V češtině by měla být ekologie označena spíše jako ekologická filozofie, případně etika.¹¹

Extremismus v České republice je užíván jako úřední pojem politický extremismus, ale nejedná se o právní pojem a není obsahem žádné zákonné normy. Dle Ministerstva vnitra České republiky je extremismus formulován takto: „*Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance, a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku.*“¹²

Havárie může být s různými přívlastky, ale jedná se vždy o mimořádnou, zčásti nebo zcela neovladatelnou událost, která může mít negativní vliv na život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Havárie je místně a časově ohraničená. Havárie může mít mnoho charakterů, například havárie spojená s únikem chemických látek, radioaktivních látek, průmyslová havárie a další.

⁸ BUCHBENDER, O., BÜHL, H. a KUJAT, H. *Wörterbuch zur Sicherheitspolitik*. 1992, s. 134.

⁹ ZEMAN, P. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. 2002, s. 17.

¹⁰ Tamtéž, s. 163-164.

¹¹ KOHÁK, E. *Zelená svatozář*. 2002, s. 10.

¹² MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Co je extremismus*. [online]. 25. listopadu 2010 [cit. 2017-09-07]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>.

Korupce je jevem, který se již dlouhá staletí vyskytuje v lidské společnosti. Korupce jako pojem není zcela přesně definována a vymezena, je to odchýlení od standardního chování jedince za účelem dosažení prospěchu, výhody či zisku.

Korupce je také často nazývána nemocí společnosti, kdy je ale, bohužel, latentním jevem, který lze jen těžko odhalovat. Potenciál ke korupci má v sobě téměř každý člověk, jde pouze o to, kdo se nechá ovlivnit. Korupce je také příčinou další kriminality a páčání trestné činnosti, jako je organizovaný zločin, vydírání a další.¹³

Migrace znamená přesun, ať už osob, zvířat nebo rostlin z jedné oblasti do druhé. V současné době je o migraci hovořeno v souvislosti s přesunem osob ve většině případů ze států arabských.

Migrací můžeme rozumět pohyb obyvatelstva z jedné země, případně kontinentu do druhé, což je označováno jako mezinárodní migrace. Pokud se obyvatelé přesouvají v rámci jedné země, jde o vnitrostátní migraci.¹⁴

Nebezpečí je obecným pojmem, kterým může být označen jakýkoliv negativní jev, událost nebo proces. Většinou není jasné, kdy, jak, kde a komu se může stát nějaká škoda, neštěstí, újma, ztráta, apod., jde pouze o určité předtuchy. V některých případech může být i nebezpečí předpokládáno, zejména tehdy, vyskytuje-li se člověk na místech, kde přichází do kontaktu s různými přístroji, nástroji a pracuje s nimi.

Občan je fyzická osoba nacházející se na území určitého státu, kdy jde o právní vztah mezi občanem a státem, na kterém se člověk nachází a na jeho základě vyplývají pro občana určitá práva a povinnosti.

Terorismus stejně jako většina pojmů přecházejících, ani terorismus nemá jednotnou definici, ale terorismem se označuje ve většině případů násilí užití proti zdraví a životu civilních osob za účelem dosažení povětšinou politických cílů. Tyto násilné činy mají vyvolat strach, kdy k tomuto se používají různé formy, jako například: únosy osob, bombový útok, atentát a další.

¹³ CHMELÍK, J., TOMICA, Z. *Korupce a úplatkářství*, 2011, s. 9-16.

¹⁴ PÁNA, L., RATAJ J. *Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě*. 2016, s. 40.

Válka – válkou rozumíme konfliktní situaci politického charakteru, která je řešena pomocí ozbrojených složek, kdy se střetávají dvě, případně více skupin lidí. Ve válce je užíváno násilí jako prostředek k prosazení cílů, ať už se jedná o cíle politické, náboženské, ideologické, ekonomické či další.¹⁵

4.2 Dělení rizik

Dělení rizik není zcela jednotné, přestože by mělo být využíváno pro řešení rizikových situací, autoři se neshodují na jednom dělení, někteří je dělí dle objektu nebo subjektu, na které riziko působí, další podle místa výskytu, rozsahu, času působení, dále mohou být rizika dělena z hlediska pravděpodobnosti vzniku nebo stupně velikosti rizika. Dále mohou být rizika dělena na přírodní či antropogenní. Není tedy jednoduché riziko do některé z těchto kategorií zařadit, neboť se mohou řadit i do více kategorií a jsou tak vzájemně propojeny.

4.2.1 Ekologická rizika

Znečištění půdy, vod a ovzduší v důsledku úniku nebezpečných látek je jedno z velkých ekologických rizik, neboť pokud se riziko změní ve škodlivou událost, je následně těžké, především z půdy a vody tyto látky sanovat, při úniku škodlivých látek do vodního prostředí pak může dojít k velkému úhynu ryb, případně kontaminaci vody. K úniku těchto látek dochází z chemických provozů, dále továren a při přepravě těchto látek a stává se tak přesto, že rizika jsou snižována velmi přísnými bezpečnostními opatřeními.

Změny klimatu jako ekologické riziko jsou velmi diskutované téma, kdy je již vědecky podloženo, že se klima planety mění. V současné době se planeta otepluje, což přispívá k tání ledovců a to zapříčiňuje zvyšování hladiny oceánů. Přesná příčina oteplování není zatím přesně zjištěna, přestože nejvyšší význam se přikládá tzv. skleníkovým plynům. Mezi skleníkové plyny patří například oxid uhličitý, oxid dusný, metan a další.

¹⁵JUŘÍČEK, L., ROŽŇÁK, P. *Bezpečnost, hrozby a rizika v 21. století*, 2014, s. 229.

V poslední době velmi diskutované ekologické riziko je **úbytek podzemních vod**. Toto riziko přinášejí zejména výkyvy teplot a také extrémní sucha, která v posledních letech přicházejí. Zároveň je také nutno poukázat na změny krajiny, které úbytek vody podporují, neboť pole s remízky se změnila ve velké lány, kdy půda na těchto lánech je obdělávána do cirká 30 centimetrů hloubky a poté následuje udusaná vrstva, která je způsobená těžkými stroji, a která pak těžko propouští srážkovou vodu do spodních vrstev půdy.

Desertifikace úzce souvisí se změnou klimatu, jde o proces, při kterém se krajina v jeho průběhu mění na poušť. Nezpůsobují ji však pouze změny klimatu, jde i o důsledek lidské činnosti, nevhodné hospodářské zacházení s pastvou, tedy její nadmíra, dále pak souvisí i s výše zmíněným úbytkem podzemních vod.

4.2.2 Ekonomická rizika

Korupce, jak již bylo zmíněno výše, je velmi latentní jev, který není snadné odhalovat, neboť se vyskytuje téměř ve všech možných oblastech lidského života, jako například ve veřejné správě a státní správě, justici, v policii, politice, sportu, zdravotnictví, školství, médiích, v oblasti ekonomiky, obchodu a podnikání, dále se vyskytuje v mezinárodním měřítku.

Výskyt korupce na mezinárodní úrovni pak souvisí s dalšími riziky, jako je riziko terorismu, neboť korupce může souviset s organizovaným zločinem a nelegálním prodejem zbraní, případně zamlčování některých skutečností důležitých pro odhalování těchto skupin. Korupce je tedy jev, který tedy může stupňovat mnoho dalších rizik tím, že se do těchto oblastí může promítat a tak tato rizika stupňovat.

Latentnost korupce spočívá v tom, že ti, jejichž prací a zájmem by mělo být korupci potírat, úplatek sami přijmou a navíc také, že v České republice není v trestním zákoníku problematika korupce zcela zakotvena, v trestním zákoníku je zakotveno pouze přijetí úplatku, podplácení a nepřímé úplatkářství. Samozřejmě s touto problematikou souvisí i další trestné činy jako zneužití pravomoci úřední osoby, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a dražbě.

Inflace v ekonomice představuje nerovnováhu, která má za následek růst cen – zvyšování všeobecné cenové hladiny zboží a služeb a jejím důsledkem je snížení kupní síly peněz,

což znamená, že množství peněžních prostředků se zvyšuje v ekonomice rychleji než množství zboží.¹⁶ Inflace tedy představuje riziko pro finanční a měnový vývoj a zároveň má dopady i sociální.

Deflace je opakem inflace, kdy jde o proces, který má za následek meziroční pokles cenové hladiny v ekonomice. Příčina spočívá v klesající poptávce, která má za následek nižší odbyt a to vede k omezování výroby, což vede ke snížení mezd a k větší nezaměstnanosti.¹⁷

4.2.3 Kulturní rizika

Kulturní rizika vyplývají z historických růzností a rozmanitostí etnických skupin. Kultura je soubor hmotných a nehmotných statků, které se po staletí vyvíjely a formovaly tak společnost až k dnešnímu dni, kdy dnešní kultura dospěla až k určitému stupni dekadence.

Islamistický terorismus, někdy také nazývaný jako džihádistický terorismus, má kořeny v Egyptě v sunnitské větvi a dále také v šíitské větvi v Íránu od revoluce v roce 1979. Vyskytuje se buďto v regionálních skupinách nebo skupinách a sítích operujících globálně. V současné době začínají vznikat i skupiny mezi přistěhovalci druhé a další generace v západních zemích, kdy se stávají členy organizovaných skupin a připravují se k různým akcím.¹⁸ V současné době je riziko terorismu vyšší, neboť migrační vlna byla velmi silná a povětšinou do Evropy proudili muži v produktivním věku, což představuje velké riziko, neboť u velké většiny z nich není známa jejich přesná identita, přestože přicestovali bez příslušných dokladů.

Jak už bylo uvedeno výše, v současné době je **migrace** velmi probírané téma, neboť je velmi aktuální v současné době. Migrace zde byla vždy, ale v současnosti došlo k výraznému nárůstu migrujících osob, které pochází zejména ze států Afriky a Blízkého východu, kdy na jejich území probíhají vojenské konflikty. Migrace může být legální, ale

¹⁶ PEŠTOVÁ, S., ROTPORT M. *Slovník ekonomických pojmů: pro střední školy a veřejnost*. 2004, s. 32.

¹⁷ Tamtéž, s. 17.

¹⁸ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T.. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 2010, s. 124-125.

současná situace přináší spíše nelegální migranty, kteří nerespektují právní rámec a nedokážou se podřídit požadavkům přijímajících zemí.¹⁹

Kvůli narůstajícímu počtu migrantů se Evropská unie snaží zavádět koordinační opatření, která by měla pomoci odvrátit současnou migrační krizi. V současné době se hovoří o přerozdělování migrantů a financování jejich pobytu na území Evropské unie. Zde je také nutno podotknout, že poskytovaná finanční pomoc migrantům by měla být efektivněji přidělována, aby nedocházelo ke zneužívání těchto peněz.²⁰

Samozřejmě tyto přesuny osob s sebou nesou i riziko ohrožení bezpečnosti přijímajícího státu, neboť často pravá identita těchto osob není známa a mohou to být osoby, které se hlásí k teroristickým skupinám. Je také těžší tyto osoby zařadit do pracovního procesu a dalších činností, kdy by si měli osvojit jazyk dané země, ve které v současné době žijí.²¹

4.2.4 Politická rizika

Politický extremismus je často spojován i s rizikem terorismu, ale to není pravidlem a ne vždy je extremismus ilegálním. Některé extremistické názory v ČR nemusí být postiženy normami trestního práva. K tomuto je nutno uvést, že extremismus jako takový není v trestním zákoníku užíván, ale v současném trestním zákoníku jsou zařazeny trestné činy, případně kvalifikované skutkové podstaty, pod které lze podřadit i projevy extremismu.²²

Již výše byl zmíněn islamistický terorismus, který spadá spíše do kulturních rizik, ovšem vyskytuje se i **terorismus**, který reaguje spíše na politickou situaci v dané zemi. Ve většině případů se jedná o ultralevicové teroristické skupiny, kdy v současné době je jejich největší výskyt v Latinské Americe, Indii. Ultrapравicový terorismus se izolovanými útoky projevuje spíše v západních zemích. Existuje ještě environmentální terorismus, kdy jeho výskyt je celosvětový a útoky směřují proti lidem a společnostem, které poškozují životní prostředí, případně dělají pokusy na zvířatech.²³

¹⁹ PÁNA, L., RATAJ J. *Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě*. 2016, s. 45-48.

²⁰ Tamtéž, s. 50-51.

²¹ Tamtéž, s. 50-52.

²² MAREŠ, M., SVOBODA I., STEHLÍK E. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. 2011, s. 63-64.

²³ SMOLÍK, J., ŠMÍD, T.. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. 2010, s. 130-132.

Mezi cíle teroristických útoků patří zastrašení obyvatelstva, čímž chtějí donutit státy, případně organizace k vykonání, případně nevykonání určených činností. Těchto cílů se snaží dosáhnout útokem na místa s velkým výskytem osob, obsazením strategických budov či dopravních prostředků, únosem lidí, přerušением dodávek strategických surovin, případně vyhrožováním spácháním některého z těchto skutků.

Populismus je dle Žaloudka definován takto: „*Populismus je tendence odvolávat se na ‚vůli lidu‘. Populismu využívají politici jak k získání, tak k udržení moci. Populistický program nebývá většinou ideologický; jeho základem jsou především sliby, že budou vyřešeny nejnaléhavější problémy. Populističtí politikové se přitom obracejí na lid, bez ohledu na tradiční politické metody a postupy. Popularitu si získávají většinou jednak díky rétorice, založené na kritice vládnoucí elity, jednak díky umění říkat to, co lidé chtějí slyšet.*“²⁴

Politickým rizikem ovšem může být i takový typ státní politiky, který všechna nebo některá rizika ignoruje, bagatelizuje nebo dokonce podporuje, ať už z jakéhokoliv myslitelného důvodu.

4.2.5 Rizika spojená s přírodními vlivy

K rizikům, která jsou spojena s přírodními vlivy lze uvést, že některá z nich můžeme předvídat a být tak na ně připraveni, ale zároveň se tato rizika mohou rychle měnit, případně jich hrozí více najednou a mohou tak způsobit větší škody. Pohromy, které vznikly náhle, mívají větší ničivou sílu, neboť velkou roli hraje jejich překvapivost.

Mezi rizika spojená s přírodními vlivy patří například:

- bouřky
- dlouhodobé a silné mrazy
- epyfitie (hromadná nákaza rostlin, zemědělských plodin a lesních kultur) a epizootie (šířící se nákaza velkých skupin zvířat)
- lavina,
- povodně a záplavy
- požáry

²⁴ ŽALOUDEK, K. *Encyklopedie politiky*. 2004, s. 356.

- propad zemských dutin
- přívalové deště a krupobití
- sesuvy půdy
- sněhové kalamity
- vedra a sucha
- vichřice a větrné poryvy
- zemětřesení a další.

U většiny těchto rizik lze předpokládat jejich vývoj, ale ne vždy lze uchránit život, zdraví, majetek nebo životní prostředí. Jako první vždy usilujeme o záchranu života, a proto v některých případech se majetek nepodaří zachránit a při úmrtí lidí, případně zvířat vzniká i riziko nákazy chorobami.

4.2.6 Rizika spojená s poruchou kritické infrastruktury

Kritická infrastruktura je složena z prvků, jejichž narušení by mohlo mít závažný dopad na základní životní potřeby obyvatel, ekonomiku a bezpečnost státu. Patří sem veřejná infrastruktura, stavby a zařízení, které jsou určené stanovenými kritérii.²⁵ Lidé ovšem tyto služby, jako jsou dodávky vody, kanalizace, dodávky energií, odvoz odpadů a další považují za samozřejmé.²⁶

Přerušení dodávek pitné vody se nepovažuje za velké riziko, neboť všeobecně se uvádí, že voda je relativně dostupná k užívání. Ovšem v dnešním měnícím se klimatu dochází k vysychání zdrojů vody a tím může dojít i k přerušení jejích dodávek. K tomu také může nastat z důvodů technických, případně způsobených člověkem.²⁷

K dalšímu riziku pak můžeme zařadit možnost otrávení zdrojů pitné vody, což by mohlo mít za následek značné množství obětí. Tohoto mohou využít různé teroristické organizace k dosažení svých cílů.

Mezi další riziko patří výpadek **dodávek elektrické energie**. Mezi energetické zdroje u nás patří především fosilní paliva, a to v největším podílu uhlí, ropa a ropné produkty,

²⁵ KRÖMER, A., MUSIAL, P., FOLWARCZNY, L. *Mapování rizik*. 2010, s. 54.

²⁶ FARAZMAND, A. *Handbook of Crisis and Emergency Management*. 2001, s. 476.

²⁷ HÁK, T., OULEHLOVÁ, A., JANOUŠKOVÁ, S. *Environmentální bezpečnost*. 2015, s. 60-61.

dále zemní plyn. Dále se využívá energie z jaderných elektráren, vodních elektráren, biopaliv a odpadů a z ostatních zdrojů, kterými jsou větrné a sluneční elektrárny. Riziko vyplývá z případného přerušení dodávek některých surovin, které se musí dovážet., proto se jako vhodné pro dodávky energie jeví vodní elektrárny, kdy jejich výkon se dá poměrně rychle řídit. Elektrárny využívající obnovitelné zdroje jsou spojeny s velkými investičními náklady, nicméně se dají využívat v krizových situacích, neboť u nich není určitá doba náběhu, jako u fosilních paliv.²⁸

Výroba energie je jednou věcí, druhou pak je elektrizační soustava, která se skládá z veškerého vedení, transformátorů, rozveden, pomocných prvků a především elektráren. Při ohrožení některého z prvků elektrizační soustavy pak nastává riziko výpadku dodávky energií pro celá města, což představuje mnohdy i tisíce lidí a především pak výpadky energií postihují negativně nemocnice, apod.²⁹

Ohrožení dopravní infrastruktury v ČR je nejčastěji spojeno s rizikem týkajícím se dálnic a železnice a dále letecké dopravy. Ohrožení dopravy může nastat v důsledku přírodních vlivů, kdy po poryvech větru mohou být zablokovány některé přístupové cesty, stejně tak železniční tratě. Větší množství lidí shromážděných v dopravních prostředcích může nést také riziko možnosti teroristického útoku, kdy lidé v dopravních prostředcích jsou snadným cílem.

Komunikační a informační systémy mohou být ohroženy v kybernetickém prostoru zejména útoky proti soukromé a veřejné sféře a jejím systémům. Útoky mohou působit na oblast energetickou, komunikační, na dopravní síť, finanční či průmyslové systémy a další. Tyto útoky nesou riziko i velkých hmotných škod, které po nich mohou nastat.³⁰ Vyřazení komunikačních a informačních systémů může mít za důsledek všeobecnou paniku a neinformovanost obyvatelstva.

²⁸ HÁK, T., OULEHLOVÁ, A., JANOUŠKOVÁ, S. *Environmentální bezpečnost*. 2015, s. 47-49.

²⁹ Tamtéž, s. 49-50.

³⁰ KRÖMER, A., MUSIAL, P., FOLWARCZNY, L. *Mapování rizik*. 2010, s. 78.

4.2.7 Vojenská rizika

Vojenská rizika mohou do jisté míry souviset s bezpečností státu a také jeho politikou. Jde o to, že vojenské zásahy jsou regulovány ze strany politiků, kdy se přizpůsobují jejich rozhodnutí a zájmům, kdy některá rizika agrese mohou být podceňována a opatření proti nim pak nemusí být zvolena vhodně a mohou být nedostatečná. Dalším rizikem pak může být nasazování vojenských jednotek v zahraničních misích, kdy toto může mít za důsledek nedostatek vojenských sil v případě napadení státu.³¹

4.3 Snížením rizik ke zvýšení kvality života

Ač se může zdát, že některá rizika s bezpečností nesouvisejí, je tomu přesně naopak, všechna rizika spolu velmi úzce souvisí a mohou vyvolat další riziko, jako řetězovou reakci. Můžeme tedy shrnout, že riziko vyjadřuje pravděpodobnost vzniku hrozby, která může nastat a způsobit tak škody. Obranná, pořádková a bezpečnostní funkce státu jsou bytostně spjaté s funkcí ekonomickou a jak již bylo řečeno, projevují se v různé intenzitě i v oblasti regionálního rozvoje. Všechna rizika pak souvisí s politickým řízením státu a společnosti.

V průběhu let se vyvinulo 7 oblastí, které se zaměřují na bezpečnost člověka, jde o oblast ekonomickou, zajištění výživy obyvatel, bezpečnost zdraví, která souvisí se zajištěním lékařské péče a dostatku léků, bezpečnost životního prostředí, zejména zajištění čistoty zdrojů a jejich nevyčerpání, dále bezpečnost osobní, bezpečnost společnosti z hlediska kulturního a etnického a politickou bezpečnost, která se zaměřuje na občanská a politická práva. Snižováním rizik v těchto oblastech pak dochází ke zvyšování indexu lidské bezpečnosti.³²

³¹ MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ. *Vysvětlení výrazů*. [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z WWW: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=69544

³² BALABÁN, M., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2010, s. 24-25

4.4 Vyhodnocování rizik

Ani hodnocení rizik není v současné době jednotné. Nejčastěji se však postupuje tak, že se riziko nejdříve musí identifikovat, poté analyzovat a poslední fází je vyhodnocení nalezených rizik. Dle publikace Mapování rizik³³ lze riziko určit takto:

$$\text{RIZIKO} = \text{NEBEZPEČÍ} \times \text{ZRANITELNOST}$$

Například dle Hasičského záchranného sboru České republiky jsou rizika hodnocena od nejmírnějších jako rizika přijatelná, podmíněčně přijatelná a poté rizika nepřijatelná. U rizik přijatelných se ve většině případů nepřijímají mimořádná opatření a situaci je možné zvládnout v běžném režimu činnosti složek integrovaného záchranného systému. U rizik podmíněčně přijatelných je vyžadováno přijímání eliminačních opatření. U rizik nepřijatelných je nutné, aby všechny složky včetně veřejné správy přijaly nejvyšší prioritu této situace.³⁴

Mezi jednu z možností analýzy a hodnocení rizik patří dělení podle čtyř základních vlastností, kdy je možné podle těchto kritérií metody a analýzy zařadit, a to takto³⁵:

- deterministických,
- probabilistických,
- kvantitativních,
 - o probabilistické
 - o deterministické
 - o deterministicko-probabilistické
- kvalitativních,
 - o probabilistické
 - o deterministické
 - o deterministicko-probabilistické.

³³ KRÓMER, A., MUSIAL, P., FOLWARCZNY, L. *Mapování rizik*. 2010, s. 10.

³⁴ HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Analýza hrozeb pro ČR*. [online]. 2015 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z WWW: www.hzscr.cz/soubor/analyza-hrozeb-zprava-pdf.aspx.

³⁵ KRÓMER, A., MUSIAL, P., FOLWARCZNY, L. *Mapování rizik*. 2010, s. 5-6.

Mezi další metody používané k vyhodnocování rizik patří:

- What – If Analysis – tedy analýza toho, co se stane, když hledá možné dopady situací ve své podstatě diskuzí a hledáním nápadů zkušených osob, které daný proces znají a mohou tak vyslovit závěry o možných nepříznivých situacích a nehodách.³⁶
- PHA (Preliminary Hazard Analysis) – neboli předběžná analýza ohrožení (někdy označovaná jako kvalifikace zdrojů rizik) je procesem vyhledávání nouzové situace či nebezpečného jevu, jaké jsou jejich příčiny a dopady a do jaké kategorie je lze zařadit dle daných kritérií. Tato analýza je souborem více technik, které slouží k posuzování rizika.³⁷
- CLA (Check List Analysis) – je kontrolním seznamem otázek, které ověřují správnost postupu za využití různých úkolů či kroků. Odhalují tak možná selhání systémů, dopady negativních jevů a možný vznik škod.³⁸
- ETA (Event Tree Analysis) – „Analýza stromu událostí je postup, který sleduje průběh procesu od iniciační události vždy na základě dvou možností – příznivé a nepříznivé. Metoda ETA je graficko-statistická metoda.“³⁹ Výsledkem této metody je graf, který zachycuje všechny události, které se mohou vyskytnout a podle počtu těchto událostí se větví.⁴⁰
- SWOT analýza – je komplexní metodou hodnocení. Hodnotí se jednotlivé faktory, především pak jejich silné a slabé stránky vnitřní struktury subjektu, dále pak příležitosti a hrozby, které působí na vnější prostředí.⁴¹ Cílem je identifikování slabých stránek, které následně chceme eliminovat. Naopak silné stránky, které jsou identifikovány, se pokusíme podpořit. Dále nám pomáhá nalézt nové příležitosti a identifikovat hrozby, kterým bychom měli předcházet.

Dle Božka a Urbana⁴² pak lze rizika klasifikovat takto:

- předvídatelná a nepředvídatelná,

³⁶ Tamtéž, s. 6.

³⁷ Tamtéž, s. 6.

³⁸ KRÖMER, A., MUSIAL, P., FOLWARCZNY, L. *Mapování rizik*. 2010, s. 6.

³⁹ Tamtéž, s. 6.

⁴⁰ Tamtéž, s. 6.

⁴¹ Tamtéž, s. 7.

⁴² BOŽEK, F., URBAN, R. 2008. *Management rizika - Obecná část*. 2008, s. 80.

- ovlivnitelná a neovlivnitelná,
- primární a sekundární,
- objektivní a subjektivní,
- pomalu nastávající a rychle nastávající,
- pravděpodobná a nepravděpodobná,
- s mírným, vyšším a fatálním dopadem.

4.5 Zvládání rizik

Při zvládání rizik je nutné stanovit si jejich prioritu, respektive přijatelnost a nepřijatelnost rizik, které je nutné zvládnout. Tento proces mívá ve většině případů 4 kroky, a to:

- vybrání nejvhodnější možnosti pro zvládnutí rizika
- zavádění plánů zvládnutí rizik,
- realizace vybraných bezpečnostních opatření,
- určení míry přijatelnosti zbytkového rizika.⁴³

Pro zvládání rizik vybíráme jednu nebo více možností minimalizujících rizika a poté je implementujeme. Ve většině případů jde o opakující se proces posuzování zvládání rizik, kdy poté následuje rozhodnutí, zda je zbytkové riziko již přijatelné či nikoliv. Pokud riziko je nepřijatelné, musíme provést nově zvládání rizik, opět posoudíme jeho účinnost. Proces se opakuje do té doby, než je zbytkové riziko přijatelné.⁴⁴

Pro zvládání rizik se pak používají tyto možnosti:

- Risk Retention (retence rizik) – nejpoužívanější a nejvhodnější metoda zvládání rizik. Existuje dobrovolná retence rizika, kdy riziko je rozpoznáno a jeho existence je akceptována i se ztrátou v něm obsažené.⁴⁵
- Risk Reduction (redukce rizika) – k její realizaci se využívají dva přístupy. Jedním je snižování pravděpodobnosti výskytu nežádoucího rizika a druhým je snižování dopadu následků události, která byla nežádoucí a již proběhla a následná oprava zasažených aktiv.⁴⁶

⁴³ ŠENOVSKÝ, P. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. 2015, s. 63.

⁴⁴ Tamtéž, s. 63.

⁴⁵ Tamtéž, s. 64.

⁴⁶ Tamtéž, s. 64.

- Risk Transference (transfer rizika) – patří mezi defenzivní přístupy k riziku, riziko se přenáší na jiný subjekt, jež má ekonomicky větší sílu. Tento transfer ale příčinu rizika neodstraní, ale soustředí se výhradně na zmírnění dopadů událostí. Příkladem pak je přenos rizika na jiný subjekt uzavřením pojistky, využitím leasingu, uzavřením smluv s danou kupní cenou, a další.⁴⁷
- Risk Avoidance (vyhnutí se riziku) – tato možnost zvládání rizika se zakládá na nerealizování určité činnosti. Tento přístup však není zcela vyhovující pro všechna rizika.⁴⁸

4.6 Finanční aspekty bezpečnostních rizik

Česká ekonomika je součástí mezinárodních finančních a obchodních vztahů, týkajících se ropy, technologií, kapitálu a dalších komodit, které zvyšují závislost České republiky na ostatních zemích a naopak, neboť ČR je i významným exportérem, kdy největší část exportu tvoří automobily, elektronika, dřevo a další produkty.

Bezpečnostní rizika a jejich snižování a kontrola spadají do veřejné politiky bezpečnosti státu. Jejich financování nemá jednotný systém, prevence některých rizik je financována ze státního rozpočtu a také v rámci rozpočtů územně samosprávných celků, tedy kraji a obcemi. Pod Ministerstvo financí spadá odbor Bezpečnost a krizové řízení, který se zaměřuje na nevojenské i vojenské krizové situace a především na krizové řízení po finanční stránce.

Je nutno si uvědomit, že bezpečnostní rizika jsou vnímána ve třech sférách, a to bezpečnost vnější, vnitřní a bezpečnostní systém státu. Vnější bezpečností státu se rozumí stav, při kterém jsou odstraňovány hrozby, které ohrožující stát a jeho zájmy z vnějšku, na nejnížší možnou míru. Stát se soustředí na ekonomické, vojenské a mezinárodněpolitické vztahy s ostatními státy. Vnitřní bezpečností státu rozumíme stav, při kterém jsou odstraňovány hrozby, které ohrožují stát a jeho zájmy zevnitř. Děje se tak prostřednictvím legislativních norem, opatření a vytváření bezpečnostních podmínek za účelem zajištění demokracie, bezpečnosti občanů, ekonomické prosperity a celkové bezpečnosti. Bezpečnostní systém

⁴⁷ Tamtéž, s. 64.

⁴⁸ Tamtéž, s. 64.

státu tvoří prvky moci zákonodárné, výkonné a soudní, dále sem patří územní samospráva, fyzické a právnické osoby, které se podílejí na zajišťování bezpečnosti státu.⁴⁹

Pokud vezmeme financování snižování rizik z pohledu legislativy, stěžejním je Zákon o rozpočtových pravidlech č. 218/2000 Sb., který upravuje způsob nakládání s prostředky ze státního rozpočtu. Dále je financování upraveno Ministerstvem financí, a to Vyhláškou o rozpočtové skladně č. 323/2002 Sb., kdy skupina 5 se zaměřuje na Bezpečnost státu a právní ochranu, oddíl 51 se zabývá Obranou, oddíl 52 se zabývá Civilní připraveností na krizové stavy, oddíl 53 Bezpečností a veřejným pořádkem, oddíl 54 Právní ochranou, oddíl 55 Požární ochranou a integrovaným záchranným systémem.

Ve státním rozpočtu se tvoří rezervy na případné rizikové události, na jejich prevenci a především na řešení nastalých situací. O těchto rezervách rozhoduje Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem financí, tato rezerva je účelová a je zařazena v kapitole o Všeobecné pokladní správě. Další možnou rezervou může být rezerva z Vládního rozpočtového fondu, kdy o jejím využití ovšem rozhoduje vláda, ale lze ji využít i v rámci řešení vzniklých krizových situací.

Dále lze při hrozících rizicích využít i finance z fondů, které spadají do mimorozpočtového financování v systému veřejných financí. Pro fondy je charakteristické, že mají účelovou vazbu mezi příjmy a výdaji. Patří sem státní, svěřenecké, privatizační fondy a fondy pro podporu podnikání. Při hrozícím riziku, ale spíše při obnově po nastalé situaci, je možné peněžní prostředky využít. Jedná se o Státní fond dopravní infrastruktury, Státní fond rozvoje bydlení, Státní fond životního prostředí a dále o Pozemkový fond. V určitých případech lze využít i pomoci Českomoravské záruční a rozvojové banky, která může poskytnout podnikatelům zvýhodněnou záruku za bankovní úvěry a poskytnutí dotace až do výše 10 % uznatelných nákladů.

Jednou z posledních možností, kterou lze využít, ale spíše v situaci, kdy již určité riziko bylo naplněno a nastaly škody, které je nutno odstranit, je emise státních dluhopisů, které může vydat Ministerstvo financí na základě zvláštního zákona. Ministerstvo pak stanovuje jejich účel, maximální rozsah a dobu jejich splatnosti.

⁴⁹ HARAZIN, L., LUŽA, O.. *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly II.* 2012, s. 24.

5 Bezpečnostní rizika v mezinárodní, eurounijní a české politické a právní praxi

Bezpečnostní rizika jsou celosvětový fenomén a netýkají se pouze České republiky. Vzhledem k mezinárodnímu terorismu, možnosti nelegálního obchodování se zbraněmi a rasovým problémům bylo nutné spolupracovat mezinárodně a nalézt způsoby, ať nevojenské či vojenské, pro řešení těchto problémů. Ve světě, potažmo i v Evropě, vznikly organizace, které se právě touto problematikou zabývají a snaží se společnými silami rizika minimalizovat, případně proti nim vytvářet obranné mechanismy.

5.1 Mezinárodní bezpečnost

Organizace, která vznikla za účelem sdílení bezpečnosti a kolektivní obrany je NATO (North Atlantic Treaty Organisation), tedy Organizace Severoatlantické smlouvy, která je mezivládní, politicko-vojenskou organizací. Smlouva byla podepsána dne 4. dubna 1949. Sídlo NATO je v belgickém Bruselu a v současnosti má 29 členů. Hlavním orgánem je Severoatlantická rada, kdy návrhy a rozhodnutí jsou přijímány na základě konsenzu všech členů. Mezi další orgány NATO patří Výbor pro obranné plánování, Skupina pro jaderné plánování, Vojenský výbor NATO. Nejvyšším funkcionářem NATO je generální tajemník, kdy v současnosti tuto funkci vykonává Jens Stoltenberg.⁵⁰

NATO se zaměřuje především na ochranu před zbraněmi hromadného ničení (a to i biologického charakteru), a to zejména i protiraketovou obranou. Dále na rozvoj NRF (NATO Response Force), neboli síly rychlé reakce, která funguje na třech základních pilířích: operačním (rychlá reakce v případě nečekané události), deterenčním (odstranění útočníka okamžitou reakcí) a transformačním (směr vývoje členských ozbrojených sil). NATO se dále zaměřuje na vrtulníkovou iniciativu, která spočívá v asistenci zemím, které vrtulníky vlastní, ale zejména z finančních důvodů nejsou schopny je nasadit.⁵¹

Stále více NATO věnuje pozornost i problematice kybernetické ochrany, tedy zejména ochraně proti útokům na informační a komunikační kanály. S tím souvisí i angažovanost

⁵⁰ BALABÁN, M., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2010, s. 308-311

⁵¹ Tamtéž, s. 313-315

NATO v boji proti terorismu, kdy v roce 2002 byla schválena Vojenská koncepce obrany proti terorismu. Dalším krokem je i řešení problematiky energetické bezpečnosti.⁵²

Pod vedením NATO bylo provedeno mnoho operací pro bezpečnost členských zemí, byť tyto operace byly prováděny mimo jejich území, ale hrozba z nečlenských zemí by mohla ohrozit i vlastní bezpečnost NATO. Mezi tyto patří například operace v Afghánistánu, Kosovu, Iráku a operace proti pirátství ve Středozemním moři.⁵³ Otázkou zůstává, zda například operace v Pobaltí a přibližování k Rusku snižují nebo naopak zvyšují míru rizika.

Mezi další mezinárodní organizace kolektivní bezpečnosti patří OSN (United Nations). Tato vznikla na základě charty OSN 26. června 1945. V současné době je členem 193 států světa a sídlí v New Yorku. Generálním tajemníkem OSN je António Guterres. Mezi hlavní cíle této organizace patří: udržení mezinárodního míru a rozvíjení přátelských mezinárodních vztahů a mezinárodní spolupráce, dodržování lidských práv a svobod pro všechny bez rozdílu pohlaví, rasy, náboženství nebo jazyka.⁵⁴

K základním orgánům OSN patří Rada bezpečnosti, jejímž hlavním úkolem je zachování mezinárodní bezpečnosti a míru, Valné shromáždění je hlavní jednacím orgán OSN. Mezi další hlavní orgány OSN patří Ekonomická a sociální rada, Proučenská rada, Mezinárodní soudní dvůr a Sekretariát OSN. Toto nejsou jediné orgány, OSN má 15 agentur a dalších orgánů.⁵⁵

Mezi hlavní činnosti OSN pak patří prevence konfliktů za využití preventivní diplomacie, a to i za použití preventivního nasazení nebo preventivního odzbrojování. Dále pak obnova míru diplomatickou cestou. Dále pak udržování míru, případně užití mírových operací za použití vojenských sil. Dalším důležitým bodem činnosti je budování míru, které zabraňuje opětovným konfliktům a mír posiluje. V případě odzbrojování je další fází zamezení zbrojení v daných zemích. Základem je odstranění zbraní hromadného ničení a dále nášlapných min, jako pozůstatků ozbrojených konfliktů.⁵⁶

⁵² BALABÁN, M., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2010, s. 316-317

⁵³ Tamtéž, s. 318-322

⁵⁴ Tamtéž, s. 352-353

⁵⁵ Tamtéž, s. 353-354

⁵⁶ Tamtéž, s. 354-358

Mezi důležité dokumenty OSN v oblasti mezinárodního odzbrojování patří Smlouva o nešíření jaderných zbraní, Smlouva o úplném zákazu jaderných zkoušek, Úmluva o zákazu nebo omezení použití některých konvenčních zbraní, které mohou způsobovat nadměrné utrpení nebo mít nerozlišující účinky, Úmluva o zákazu vývoje, výroby a hromadění zásob a použití chemických zbraní a o jejich ničení a Úmluva o zákazu vývoje, výroby a hromadění zásob bakteriologických a toxinových zbraní a o jejich zničení.⁵⁷

5.2 EU a členské státy

Evropská unie je politicko-ekonomickou unií, která má v současné době 28 členských států a její sídlo je v Bruselu. Vznikla v roce 1993 po podpisu Smlouvy o Evropské unii (Maastrichtská smlouva), kdy zároveň podpisem této smlouvy byla za účelem bezpečnosti Evropské unie v roce 1999 vytvořena Evropská bezpečnostní a obranná politika.

Mezi základní cíle Společné zahraniční a bezpečnostní politiky patří všestranné posílení bezpečnosti EU, zabezpečení základních zájmů, nezávislosti, integrity a společných hodnot EU, zachování míru a posilování mezinárodní bezpečnosti, podpora mezinárodní spolupráce, rozvíjení a upevňování demokracie a právního státu, respektování základních lidských práv a svobod.⁵⁸

Nejvyšším orgánem EU je Rada EU, v oblasti bezpečnosti je pak důležitým orgánem Direktorát pro krizové řízení a plánování, který zajišťuje koordinaci a využitelnost zdrojů při plánování, přípravách a vedení civilních a vojenských operací. Dále sem patří Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor EU a Výbor pro civilní aspekty krizového řízení.⁵⁹ Ovšem bezpečnosti členských států EU se mohou dotýkat a také se dotýkají některé dokumenty mnohem obecněji a všedněji zaměřené Evropské komise.

Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě, zkráceně OBSE (Organization for Security and Cooperation in Europe – OSCE) vznikla v roce 1995 jako mezinárodní bezpečnostní organizace. Má 57 členských států, především evropských a sídlo má

⁵⁷ BALABÁN, M., STEJSKAL, L. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2010, s. 358-360

⁵⁸ Tamtéž, s. 329.

⁵⁹ Tamtéž, s. 331-332.

v Rakousku, ve Vídni. Nejvyšším orgánem je Následná schůze, mezi další orgány patří Summit, Ministerská rada, Vysoká rada, Stálá rada a Fórum pro bezpečnostní spolupráci. Cílem této organizace je prohloubení spolupráce mezi jednotlivými státy v oblastech vědy, techniky a ekonomiky a udržování míru.

5.3 Česká pozice

V České republice je bezpečnostní systém strukturován následujícím způsobem: Velitelem ozbrojených sil je prezident republiky, který se zároveň může zúčastňovat Bezpečnostní rady státu. Parlament ČR, který se zabývá legislativní a kontrolní činností, dále je zde Vláda, Bezpečnostní rada státu, která byla zřízena ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., čl. 9 o bezpečnosti ČR. Dále je zde Ústřední krizový štáb, který v nastalých krizových situacích vytváří podklady pro řešení situace.

Dále v oblasti bezpečnosti působí i Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, pod které spadá i Policie ČR (ozbrojený bezpečnostní sbor) a Hasičský záchranný sbor ČR. Lze sem zařadit i Ministerstvo financí, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo dopravy.

Bezpečnost státu v materiálním smyslu slova spravuje Správa státních hmotných rezerv. Pro kontrolu nakládání se zdroji jaderné energie je zde Státní úřad pro jadernou bezpečnost. O bezpečnost jako takovou se pak dále stará Národní bezpečnostní úřad, zpravodajské služby (úřad pro zahraniční styky a informace, bezpečnostní informační služba, vojenské zpravodajství). Dále se o bezpečnost starají samosprávné územní prvky bezpečnostního systému, což jsou například kraje, které zajišťují provoz Zdravotnické záchranné služby. Pro větší bezpečnost pak mohou obce a města zřizovat vlastní obecní policii.

Česká republika je členem OSN, NATO, Evropské unie, Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. V rámci těchto organizací se ČR snaží plnit nařízení a závazky, které vůči těmto organizacím vznikají. Bohužel, ne však ve všech oblastech se to České republice daří. Například v rámci NATO je doporučeno přispívat částkami ve výši 2 % HDP, což ovšem ČR dlouhodobě nezvládá, ale svůj závazek by měla naplnit, a to nejpozději do roku 2024, jak uvedla ministryně obrany Karla Šlechtová. Česká republika

tak více prostředků, například na modernizaci leteckých základen, získává, než do NATO vkládá. Toto je možné říci i o členství ČR v Evropské unii, ovšem zde je nutno podotknout, že Česká republika by z EU mohla čerpat více peněz, ale kvůli nešťastnému a nedostatečnému čerpání dotací a neschopnosti dotace využít se tak neděje, v některých případech dokonce musely být dotace vráceny. Zde je ovšem z hlediska objektivity třeba poznamenat, že z hlediska odlivu finančního kapitálu do zahraničí na hlavu ČR, paradoxně i oblasti růstu ekonomiky a nezaměstnanosti zaujímá čelní místo v rámci zemí EU. Přirozeně se tento paradox odráží i ve výši mezd a kupní síly obyvatelstva.

5.4 Aktuální dění v ČR a ve světě

Českou pozici reflektuje i to, co se právě děje, včetně myšlenkových proudů představovaných známými jednotlivci. Tato podkapitola shrne aktuální dění v České republice a ve světě, tyto názory pak budou použity v diskuzi v praktické části diplomové práce a bude provedeno srovnání s názory studentů, které by mělo ukázat, jak moc jsou studenti informováni, sledují aktuální dění a zajímají se o dění jak u nás, tak ve světě.

5.4.1 Události, které ovlivnily ČR v roce 2017 a 2018

Výše uvedený dotazník se zabýval riziky, která budou ohrožovat Českou republiku v budoucnu, a to v horizontu 15 let. Pokud se podíváme na současnou situaci, zjistíme, že aktuálními riziky, která se dotkla ČR, jsou zejména extrémní výkyvy počasí, které se projeví velkými suchy a následně přívalovými dešti. Mezi přírodní událost, která hned začátkem roku, a to v lednu, ovlivnila Českou republiku, byl orkán, který zasáhl Severozápadní Čechy. Další přírodní vliv, tentokrát zemětřesení, se projevil v prosinci roku 2017 na Ostravsku, kdy síla tohoto otřesu byla 3,5 magnitudy.

Další rizikovou oblastí, jsou rizika ekonomická, která se dotýkají ČR zejména příjmovou nerovností, která v důsledku „rozevírá nůžky“ mezi bohatými a chudými a vytváří tak nervozitu a napětí ve společnosti.

Mezi události, které ovlivnily naši politiku v roce 2017, patřila určitě demise oznámená premiérem Bohuslavem Sobotkou. Krokem, který učinil prezident Miloš Zeman, bylo podepsání milosti Jiřímu Kájínkovi. Další událostí v české politice bylo v září vydání k trestnímu stíhání poslanců Andreje Babiše a Jaroslava Faltýnka. V říjnu se pak konaly

volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a následně prezident Miloš Zeman jmenoval premiérem Andreje Babiše a v prosinci roku 2017 prezident jmenoval vládu Andreje Babiše.

Pokud se podíváme na události v České republice, které se udály během ledna a února, jde především o volbu prezidenta. 12. – 13. ledna probíhalo první kolo prezidentských voleb, kterého se účastnilo 9 kandidátů a do druhého kola postoupili Miloš Zeman a Jiří Drahoš. Druhé kolo prezidentských voleb, které proběhlo ve dnech 26. – 27. ledna vyhrál s 51,36 % Miloš Zeman a stal se tak podruhé českým prezidentem. Slavnostní inaugurace do funkce prezidenta republiky proběhla dne 8. března 2018.

V lednu se také hlasovalo o důvěře vlády, kdy 16. ledna 2018 proběhlo hlasování, jehož výsledkem bylo nezískání důvěry Poslanecké sněmovny. Následujícího dne byla odhlasována demise vlády, která byla přijata prezidentem dne 24. ledna a ten zároveň znovu pověřil jednáním o sestavení nové vlády Andreje Babiše.

5.4.2 Světové ekonomické fórum v Davosu

Především ekonomických otázek a rizik se dotýká Světové ekonomické fórum, které se každoročně schází ve Švýcarském Davosu. Toto fórum je neziskovou organizací, která byla založena v Ženevě v roce 1971 a každoročně se zde setkávají nejvýznamnější přední političtí představitelé, podnikatelé, odborníci a novináři a diskutují zde o současných problémech a to zejména v oblastech ekonomiky, životního prostředí, lidského zdraví a dalších. V letošním roce se toto fórum sešlo v termínu 23. - 26. ledna 2018. Některá zasedání bylo možno sledovat živě na oficiálních webových stránkách Světového ekonomického fóra www.weforum.org a na těchto webových stránkách se pravidelně objevovaly články z vystoupení jednotlivých aktérů.

Za Českou republiku se zúčastnil Světového ekonomického fóra Andrej Babiš, předseda vlády v demisi, který zde jednal s představiteli Evropské unie a Evropské komise. Na programu měl jednání s lucemburským premiérem Xavierem Bettellem, dále jednání s portugalským premiérem Antoniem Costou, premiérem estonska Jüri Ratasem a izraelským premiérem Benjaminem Netanjahuem, se kterým jednal o možnosti spolupráce v oblasti vědy, inovací, ekonomiky a kybernetické bezpečnosti. Andrej Babiš

vystoupil na panelové diskuzi ohledně tématu Vytváření společné vize pro Evropskou unii, což byl jeden z hlavních bodů celého fóra.⁶⁰

Dle indické premiérky Narendry Modi jsou nejvýznamnějšími vlivy, které ohrožují civilizaci především změna klimatu, terorismus a reakce proti globalizaci. Dále hovořila o příležitostech a nebezpečí technologií, mezinárodním obchodě a investicích. Norská předsedkyně Erna Solberg pak poukázala na soustředění se na korupci a nelegální peněžní toky a činnost v oblasti rovnosti žen a mužů.⁶¹

Velmi očekávaným byl projev amerického prezidenta Donalda Trumpa, který především vyzdvihoval silný ekonomický růst Spojených států, že svět je svědkem oživení silné a prosperující Ameriky, která je otevřená pro podnikání. Donald Trump hovořil i o reformě amerického daňového systému, snížení daní pro střední vrstvu a malé podniky. Dále uvedl, že když rostou Spojené státy, rostou i ostatní státy světa a prosperita Ameriky vytvořila nespočet nových pracovních míst po celém světě. Dalším bodem jeho projevu byl mezinárodní obchod, to že by měl být sdílený, Amerika podporuje volný obchod, ale některé země by neměly využívat systém na úkor ostatních. Spojené státy chtějí vyjednávat o vzájemně výhodných dvoustranných obchodních dohodách mezi zeměmi. V dalším bodě se zmiňoval o americké armádě, zejména o investicích do ní a žádal i další země, aby investovali do obrany a splnili své finanční závazky. K otázce Severní Koreje se vyjádřil krátce, uvedl, že je nutné denuklearizovat Korejský poloostrov. Dále hovořil o potlačování terorismu, zejména o konfrontaci íránské podpory terorismu a o tom, aby byly zničeny džihádistické teroristické organizace, jako je Islámský stát v Iráku a Sýrii. Zmínil i nutnost Ameriky reformovat imigrační systém, který v současnosti není aktuální a je nutno změnit systém přijímání migrantů.⁶²

⁶⁰ PETEROVÁ, B. Vláda České republiky. *Očekávané události*. [online]. 24. ledna 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/ocekavane-udalosti/25--ledna-2018-premier-andrej-babis-bude-v-davosu-na-svetovem-ekonomickem-foru-jednat-s-lidry-eu-162865>

⁶¹ WORLD ECONOMIC FORUM. *What just happened? The biggest stories from Davos 2018*. [online]. 26 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/davos-2018-biggest-stories>

⁶² WORLD ECONOMIC FORUM. *President Donald Trump's Davos address in full*. [online]. 26 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/president-donald-trumps-davos-address-in-full-8e14ebc1-79bb-4134-8203-95efca182e94>

Německá kancléřka Angela Merkelová začala svůj projev sdělením ohledně multilateralismu a jeho důležitosti. Ohledně migrace se vyjádřila tak, že požaduje spolupráci, nikoliv izolaci. Evropa má odpovědnost řešit migrační krizi od jejího zdroje a spolupracovat na změnách. Zahraniční a obrannou politiku Evropské unie označila za asertivní s tím, že musíme přijmout větší odpovědnost. Dalším velkým tématem jejího projevu byla digitální ekonomika, uvedla, že data jsou surovinou 21. století, což přináší velké výzvy a EU by se měla posunout směrem ke společnému digitálnímu trhu.⁶³

Francouzský prezident Emmanuel Macron se věnoval hlavně problematice energetiky, kdy uvedl, že do roku 2021 se ve Francii uzavřou všechny uhelné elektrárny. Uvedl, že z Francie chce udělat model v boji proti změně klimatu. Dále vyzval EU, aby vytvořila cenu pro CO₂, což by mělo pobízet k menšímu znečištění. Ke změně klimatu ještě uvedl, že tuto bitvu prohráváme a svět potřebuje do roku 2020 konkrétní kroky a výsledky, aby globální oteplování nepřekročilo hranici 2° Celsia.⁶⁴

5.4.3 Bezpečnostní konference v Mnichově

V letošním roce od 16. února do 18. února 2018 probíhal v Mnichově již 54. ročník bezpečnostní konference, které se účastnilo přes 30 hlav států a více než 100 ministrů z celého světa.⁶⁵

Hlavní body, které byly na bezpečnostní konferenci v Mnichově řešeny, se týkaly zejména Brexitu, tedy vztahů Velké Británie k Evropské unii. Dále rozpad mezinárodního řádu, transatlantické vztahy a dále se řešila aktuální situace na Blízkém a Středním východě a na východě Ukrajiny, v Severní Koreje a riziko kybernetické války, šíření zbraní hromadného ničení. Riziko mezistátního konfliktu nebylo podle odborníků od roku 1989 tak vysoké jako dnes. Ani Evropa, ani Spojené státy nemají jakýkoliv plán, jak řešit hrozby, kterým čelí, Evropané se musí stát schopnějšími, aktivnějšími a inovativnějšími, aby uspěli

⁶³WORLD ECONOMIC FORUM. *Angela Merkel at Davos: we need global cooperation, not walls*. [online]. 24 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/angela-merkel-at-davos-we-need-global-cooperation-not-walls>

⁶⁴WORLD ECONOMIC FORUM. *Macron at Davos: I will shut all coal-fired power stations by 2021*. [online]. 24 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/macron-at-davos-i-will-shut-all-coal-fired-power-stations-by-2021>

⁶⁵MUNICH SECURITY CONFERENCE. *MSC 2018 – Agenda and list of participants released*. [online]. 16 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.securityconference.de/en/news/article/msc-2018-agenda-and-list-of-participants-released/>

v nových konfliktech a snížila se tak nestabilita současné společnosti. Nedostatek konkrétních strategií k minimalizaci těchto rizik je velmi znepokojující a alarmující.⁶⁶

Velkým tématem, které bylo probíráno na této konferenci, byla kybernetická bezpečnost. Dle názorů většiny přítomných je kybernetická bezpečnost v současné době středem zájmů všech států. Americký poradce se vyjádřil v tom směru, že Rusko vede kybernetickou válku proti ostatním státům a podporuje různé skupiny v protizákonných činnostech. Dle názoru Tima Maurera, ředitele Iniciativy kybernetické politiky Carnegie Europe je nutné, aby bylo rostoucí riziko řešeno v co nejkratším časovém horizontu a za účasti všech států, neboť pokrok jde velmi rychle vpřed a je nutné pokračovat v globální spolupráci v oblastech společného zájmu. Generální ředitel společnosti Siemens Joe Kaeser se vyjádřil ve smyslu, že bezpečnost dat a síťových systémů je klíčovým prvkem digitální transformace.⁶⁷

V souvislosti s touto problematikou na konferenci britská vláda obvinila Rusko z kybernetických útoků, prostřednictvím šíření viru. Britské ministerstvo zahraničí ve svém prohlášení uvedlo, že útok pochází z ruské armády, a že rozhodnutí veřejně přiřadit tento incident podtrhuje skutečnost, že Spojené království a jeho spojenci nebudou tolerovat škodlivou kybernetickou činnost Ruska. Útok byl maskován jako zločinecký podnik, ale jeho cílem bylo hlavně narušit činnost dalších organizací. Původním cílem bylo finanční, energetické a vládní ukrajinské odvětví, ale tento se rozšířil na další evropské a ruské podniky. K problému se vyjádřil i britský ministr obrany Gavin Williamson, který uvedl, že kybernetické útoky jsou součástí nové éry válčení a Británie musí být připravena reagovat.⁶⁸

Zástupci USA měli na Bezpečnostní konferenci v Mnichově jasné poslání, a to přesvědčit své spojence v NATO, že transatlantické vztahy jsou stabilní a záruky poskytované

⁶⁶ SCHWARZER, D., HOFF, H. *The World is at the Brink - and the West doesn't know what to do about it*. [online]. 20 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://dgap.org/en/think-tank/publications/dgapviewpoint/world-brink-and-west-doesnt-know-what-do-about-it>

⁶⁷ THE NATIONAL. *Munich Security Conference: Cybersecurity takes centre stage*. [online]. 18 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.thenational.ae/world/europe/munich-security-conference-cybersecurity-takes-centre-stage-1.705756>

⁶⁸ THE NATIONAL. *UK blames Russia for cyber attack, says won't tolerate disruption*. [online]. 18 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.thenational.ae/world/europe/uk-blames-russia-for-cyber-attack-says-won-t-tolerate-disruption-1.704859>.

spojencům jsou důvěryhodné a politika USA bude udržovat kontinuitu. Ze strany amerického poradce pro národní bezpečnost McMastera byl kladen důraz na společné hodnoty, které USA sdílí s Evropou a označil tři témata za obzvláště prioritní, a to řešení zbraní hromadného ničení, válka proti terorismu a posílení mezinárodních organizací, byť prezident Trump před nedávnem tyto organizace kritizoval.⁶⁹

Jedním z očekávaných výstupů byl projev předsedkyně britské vlády Theresy Mayové, která v něm uvedla, že Velká Británie bude i po brexitu dodržovat pravidla evropské bezpečnosti a bude uzavírána Smlouva o bezpečnostní spolupráci, která by měla být podepsána v příštím roce. K otázce brexitu se vyjádřil i předseda Evropské komise Jean-Claude Juncker, který navrhuje řešení otázky bezpečnosti odděleně v samostatném jednání.⁷⁰

Za Českou republiku byli na konferenci přítomni Karla Šlechtová (ministerně obrany) a Martin Stropnický (ministr zahraničí). Karla Šlechtová se vyjádřila v tom smyslu, že Česká republika by měla splnit své závazky a naplnit dvouprocentní cíl obranných výdajů dle požadavku NATO, a to do roku 2024, pokud se tak nestane, má tuto situaci za ostudnou. Vyjádřila se i v tom směru, že by se do této částky mohly počítat výdaje na rozvojovou pomoc⁷¹

5.4.4 Pohled profesora Oskara Krejčího

Profesor PhDr. Oskar Krejčí, CSc. je politolog, univerzitní profesor a ředitel Institutu globálních studií na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze. Je autorem mnoha knih a nejrůznějších studií a článků, kterých sepsal již více než tisíc. V této podkapitole budou vybrána jím probíraná nejnovější témata.

⁶⁹ SCHWARZER, D., HOFF, H. *The World is at the Brink - and the West doesn't know what to do about it*. [online]. 20 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://dgap.org/en/think-tank/publications/dgapviewpoint/world-brink-and-west-doesnt-know-what-do-about-it>

⁷⁰ České noviny. *V Mnichově se řeší brexit, budoucnost EU i vztah s USA*. [online]. 18. února 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-mnichove-dnes-konci-mezinarodni-bezpecnostni-konference/1587343>

⁷¹ České noviny. *V Mnichově se řeší brexit, budoucnost EU i vztah s USA*. [online]. 18. února 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-mnichove-dnes-konci-mezinarodni-bezpecnostni-konference/1587343>

V jednom z článků rozebírá současný problém USA a Severní Koreje. Dle názoru, který v článku vyslovil, chce USA především zabránit tomu, aby se situace na Korejském poloostrově zmírnila, aby nebyla obnovena spolupráce Severní a Jižní Koreje a nedošlo k otevření obchodní trasy, která by směřovala z Jižní Koreje přes Transsibiřskou magistrálu do Evropy, a proto je třeba vyvolávat neklid na Korejském poloostrově. Dále uvádí, chybí vůle řešit nastalé problémy, které by se měly řešit s nadhledem. Ukazuje se, že zahraniční politika je jen absurdní hrou, kdy média podporují hysterii po celém světě, a to vyvolává názor, jak malou šanci má lidstvo na přežití. Uvádí, že tento problém by se měl řešit v klidu a mírovou cestou, aby neeskalovalo mezinárodní napětí mezi těmito velkými státy.⁷²

V dalším článku se věnuje Spojeným státům americkým a nadřazování jejich národního zájmu nad mezinárodní právo. Poukazuje při tom na sankce, které jsou užívány proti Rusku či Teheránu a jejich neustálé zostřování. Profesor Krejčí vyslovil názor, že Spojené státy si tak chtějí podmanit EU a tím pádem i ČR. Objevují se indicie, že americké sankce proti Rusku ještě posílí. Byť by to pro Rusko nebylo jednoduché, může přerušit některé další vztahy s USA. Spirála sankcí a protisankcí ještě není na vrcholu a může se dále roztáčet.⁷³

K Ruské otázce se vyjádřil i v dalším článku, kde poukázal na skutečnost, že Americký prezident Donald Trump v poslední době o otázce Ruska mlčí, dle jeho názoru je nejpravděpodobnější variantou, že se chystá na jednání s Ruskem. V současnosti je společným tématem boj proti Islámskému státu, ale pokud bude Islámský stát poražen, není si jistý, jaké téma by mohlo být poté společné. Zároveň poukazuje na rozporuplné názory, kdy na jedné straně Donald Trump vyzývá k hledání partnerů, se kterými bude čelit nebezpečí, na straně druhé chce zvyšovat vojenské výdaje o deset procent a umístit

⁷² ČERNÁ, D. *Oskar Krejčí: Korea a Trump? Tak málo šancí na přežití máme! A co když USA jen chtějí zničit tento projekt Ruska....* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 15. srpna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Oskar-Krejci-Korea-a-Trump-Tak-malo-sanci-na-preziti-mame-A-co-kdyz-USA-jen-chteji-znicit-tento-projekt-Ruska-500014>

⁷³ !ARGUMENT. *USA staví svůj vnitrostátní zájem nad mezinárodní právo. Situace pro EU může dopadnout katastrofálně, říká Oskar Krejčí.* [online]. !argument.cz, 2. srpna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://casopisargument.cz/2017/08/02/usa-stavi-svuj-vnitrostatni-zajem-nad-mezinarodni-pravo-situace-pro-eu-muze-dopadnou-katastrofalne-rika-oskar-krejci/>

protiraketový systém v Jižní Koreji a Japonsku. Dále poukazuje až na patologickou nenávist k Rusku senátora McCaina.⁷⁴

V jednom z článků se vyjadřoval i k otázce České republiky a jejího národního zájmu. Jak uvádí, národní zájem se skládá z mnoha částí, ale hlavní prioritou je přežít. Konkrétním obsahem životního zájmu pak je vztah k mocenským centrům, sousedům, vývoji a tradicím. Z toho vyplývá, že z pohledu ČR je nutné si vytvořit určitý postoj k Bruselu, Washingtonu, Moskvě a Peking. Uvádí, že problémem je, že národní zájem je obecnou kategorií s konkrétním obsahem. Obecné svádí ke spekulacím, konkrétní k záměně národního zájmu za strategii či vládní doktrínu. Uvádí, že diskuze na téma národní zájem je čím dál potřebnější a zájem o ní narůstá díky stále většímu chaosu ve světě a integrační tendence v Evropské unii mění malé národy spíše na samosprávné kraje, než suverénní státy.⁷⁵

Další jeho článek přináší pohled na vztah České republiky a Číny, kdy se oceňuje chápavost prezidenta Miloše Zemana nad projektem nové čínské hedvábné stezky a také toho, že jako prognostik a ekonom chápe, že Peking je centrem, odkud se bude tvarovat budoucnost celého světa. Naopak pak kritizuje ministra zahraničí Lubomíra Zaorálka, který do Číny neodletěl kvůli vládní krizi. Vyjadřuje se i k náladě české společnosti, která čím dál častěji označuje vztahy s Čínou za špatné. Dále se v článku věnuje médiím a tomu, proč česká média hovoří o Číně více méně kriticky, veřejnoprávní televize často podle něho hlásí polopravdy a nesmysly.⁷⁶

5.4.5 Pohled analytika Martina Kollera

Ing. Martin Koller je vojenský analytik, který se věnuje oblastem vojenské technologie, vojenské historie a bezpečnostní politice, mezi jeho další činnosti patří i psaní odborných

⁷⁴ ČERNÁ, D. *Oskar Krejčí přináší velmi nečekaný pohled na vztah Trumpa a USA k Rusku. Za mnohým prý stojí John McCain, toho se všichni bojí.* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 2. března 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Oskar-Krejci-prinasi-velmi-necekany-pohled-na-vztah-Trump-a-USA-k-Rusku-Za-mnohym-pry-stoji-John-McCain-toho-se-vsichni-boji-477916>

⁷⁵ KREJČÍ, O. *Zájem národa, či státu?* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 8. srpna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Oskar-Krejci-Zajem-naroda-ci-statu-499196>

⁷⁶ KOUDA, J. *Oskar krejčí: Na hedvábné stezce proti veřejnoprávní hysterii.* [online]. Prvnizpravy.cz. 14. května 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/politika/oskar-krejci-na-hedvabne-stezce-proti-verejnopravni-hysterii/>

publikací v oblastech zbraní, jejich vývojových tendencí a zbraňových systémů, dále píše i do odborných časopisů a v televizi se účastní pořadů s tematikou bezpečnosti a technologií.

K dění ve světě a k tomu, že svět se řítí do velké války, a to díky využití chemických zbraní v Sýrii, bez určení jednoznačného viníka a útok USA na syrskou základnu řízenými střelami dle jeho názoru opětovně zvyšují pravděpodobnost velké války, se věnuje v jednom z dalších článků. Dle jeho názoru je problém v tom, že válka by se odehrávala v Evropě, i když počátek by mohla mít v Sýrii. V článku poukazuje na skutečnost, že z americké a evropské strany byl v prvopočátku chemický útok v Sýrii přičítán Rusku. V tomto směru ovšem poukazuje na to, že Rusko, stejně jako separatisté tímto nemohli nic získat. Dále v článku upozorňuje na to, že byť do současné doby nebyl pachatel prokázán, tak americké námořnictvo přesto zaútočilo. V závěru pak poukazuje především na množství nepravdivých mediálních kampaní a válečných tažení, které ničí národy, dále poukazuje na to, že evropské obyvatelstvo má být přesvědčeno o potřebě války s Ruskem, média udržují po dlouhou dobu vysoké napětí a hledají další a další důvody proč zaútočit na Rusko.⁷⁷

Článek, který se věnuje migraci a multikulturalismu, a to v návaznosti na útoky v Německu, poukazuje i na snahu německých úřadů i médií zabránit zveřejnění těchto informací. Evropští obyvatelé mají dost nevíтанých muslimských migrantů, jsou rozhořčení a nelíbí se jim ani násilná multikulturní politika, která zasahuje do samého jádra národů. Především pak poukazuje na to, že multikulturalismus je ve své podstatě snahou o zničení genetické podstaty národů, tedy rasismem. Příkladem země, kde multikulturalismus nefunguje, může být Amerika. Dále se vyjadřuje v tom smyslu, že radikalizace národů v Evropě je zcela logická, neboť státy si vždy své hranice bránily proti ostatním národům. Islámská ideologie je dle historických zkušeností neslučitelná s evropskou civilizací. Prezentace ochrany schengenských hranic od islámských ilegálů je podle Kollera pouze zástěrkou Berlína a Bruselu k tomu, aby migrace muslimů do Evropy

⁷⁷KOLLER, M. *Nad čím jásáte, nechápe Martin Koller. Blíží se velká válka. Jaderná, v Evropě. Jestli ji přežijete, přečtete si pak tento text.* [online]. ParlamentníListy.cz – politika ze všech stran. 7. dubna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Nad-cim-jasate-nechape-Martin-Koller-Blizi-se-velka-valka-Jaderna-v-Evropce-Jestli-ji-prezijete-precete-si-pak-tento-text-482842>

mohla dále pokračovat, pokud by tomu skutečně tak bylo, hranice například mezi Tureckem a Řeckem mohla být uzavřena již před dvěma lety.⁷⁸

Dále uvádí, že k zásadní změně je cesta jednoduchá, pouze Evropané musí odhodit strach a nestydět se za to, že jsou bílí a civilizovaní, měli by hájit své vlastní zájmy, mít pevné nervy, být vlastenečtí a nenechat se vyprovokovat k násilnickým akcím. Dle názoru Kollera k občanské válce v evropských zemích, díky civilizovaným Evropanům nedojde, ale hrozí teroristické útoky ze strany islámských teroristů. Příliv migrantů stojí za poklesem životní úrovně obyvatel, je snaha o ničení národů a jejich států. Evropská demokracie, svoboda a lidská práva jsou na hranici únosnosti. Hlavním zájmem demokratických politiků by mělo být chránit život, zdraví a majetek svých občanů a prosazování názorů většiny.⁷⁹

V článku dále poukazuje na to, že muslimští migranti nemají zájem o integraci, nanejvýš pokud by se jednalo o integraci Evropanů na islám, chtějí muslimskou Evropu, aby jejich chování bylo bráno jako standard, včetně chování k ženám, které nezřídka v evropských městech sexuálně obtěžují. Upozorňuje také na vznikající gheta a no-go zóny po celé Evropě, kde se migranti soustřeďují a evropští obyvatelé se jim vyhýbají. Problém, na který dále poukazuje je i neznámá identita migrantů, kteří v podstatě mohou navykládat, co chtějí, případně předložit falešné dokumenty.⁸⁰

⁷⁸ PANENKA, R. *Martin Koller: S multikulti může souhlasit jen tupý dobytek. Přestaňte se stydět, že jste bílí a civilizovaní. Vstaňte od piva, vypněte tu americkou propagandu a dělejte něco.* [online]. ParlamentníListy.cz – politika ze všech stran. 14. ledna 2016 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Martin-Koller-S-multikulti-muze-souhlasit-jen-tupy-dobytek-Prestante-se-stydet-ze-jste-bili-a-civilizovani-Vstane-od-piva-vypnete-tu-americkou-propagandu-a-delejte-neco-417156>

⁷⁹ PANENKA, R. *Martin Koller: S multikulti může souhlasit jen tupý dobytek. Přestaňte se stydět, že jste bílí a civilizovaní. Vstaňte od piva, vypněte tu americkou propagandu a dělejte něco.* [online]. ParlamentníListy.cz – politika ze všech stran. 14. ledna 2016 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Martin-Koller-S-multikulti-muze-souhlasit-jen-tupy-dobytek-Prestante-se-stydet-ze-jste-bili-a-civilizovani-Vstane-od-piva-vypnete-tu-americkou-propagandu-a-delejte-neco-417156>

⁸⁰ PANENKA, R. *Martin Koller: S multikulti může souhlasit jen tupý dobytek. Přestaňte se stydět, že jste bílí a civilizovaní. Vstaňte od piva, vypněte tu americkou propagandu a dělejte něco.* [online]. ParlamentníListy.cz – politika ze všech stran. 14. ledna 2016 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Martin-Koller-S-multikulti-muze-souhlasit-jen-tupy-dobytek-Prestante-se-stydet-ze-jste-bili-a-civilizovani-Vstane-od-piva-vypnete-tu-americkou-propagandu-a-delejte-neco-417156>

V jednom z nejnověji vydaných článků se vyjádřil k aktuálnímu stavu naší armády. Poukazuje na skutečnost, že většina politiků se shoduje na tom, že navýšení rozpočtu obrany je nezbytné, ale nikdo už se neshoduje na tom, že je nutné nakupovat bez korupce, efektivně a za ceny, které budou normální. Kritizuje bývalého ministra obrany Martina Stropnického, že z hlediska modernizace armády toho moc nepředvedl, stejně jako v dalších aspektech. Dále hodnotil současnou ministryni obrany Karlu Šlechtovou a její dosavadní působení, kdy podle něho v dosavadním působení z odborného hlediska zatím žádnou chybu neudělala. Poukazuje sice na její až zbytečně sebevědomé vystupování, ale na druhou stranu vyzdvihuje to, že jedná na rovinu, což považuje v dnešní době za vzácný úkaz. Dále pak poukazuje na to, že je schopna učit se, logicky myslet a odolávat tlakům a především má snahu něco dělat.⁸¹

⁸¹KOLLER, M. *Vojenský analytik sleduje odhodlání Šlechtové. A proto detailně odkryl největší slabiny naší armády.* [online]. ParlamentníListy.cz – politika ze všech stran. 26. února 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vojensky-analytik-sleduje-odhodlani-Slechtove-A-proto-detailne-odkryl-nejvetsi-slabiny-nasi-armady-525965>

6 Právní úprava bezpečnostních rizik v ČR

Rizika jsou všeobecný fenomén dnešní doby, ale z hlediska právní úpravy nejsou zcela přesně definována a vyhraněna příslušným zákonem. Jejich úprava by se tak dala podřadit pod většinu právních předpisů ČR, kde každá oblast rizik je alespoň částečně upravena, je to Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.), listina základních práv a svobod (zák. č. 2/1993 Sb.), o bezpečnosti České republiky (úst. zák. č. 110/1998 Sb.), o ozbrojených silách ČR (zák. č. 219/1999 Sb.), o zajišťování obrany České republiky (zák. č. 222/1999 Sb.), o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů (zák. č. 320/2015 Sb.), o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (zák. č. 239/2000 Sb.), o krizovém řízení a o změně některých zákonů (zák. č. 240/2000 Sb.), o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů (zák. č. 241/2000 Sb.), o Policii České republiky (zák. č. 273/2008 Sb.), o zdravotnické záchranné službě (zák. č. 374/2011 Sb.).

6.1 Úprava rizik z pohledu trestního práva

Jak již bylo zmíněno výše, oblastí bezpečnosti, bezpečnostních rizik a dalšími jevy, se zabývá mnoho odborníků, analytiků, expertů a i odborníků na problematiku právní oblasti a mnoho právních předpisů. V České republice pak nejsou všechna rizika podřazena pod účinný nový trestní zákoník č. 40/2009 Sb. (dále jen „TZ“ či „trestní zákoník“), a to do 1. 1. 2010, kdy tento nahradil trestní zákon č. 140/1961 Sb., který byl účinný od 1. 1. 1962.

Aby protiprávní jednání mohlo být označeno za trestný čin, musí naplňovat znaky, které jsou uvedeny v trestním zákoníku a tento je za trestné musí označit. Znaky trestného činu pak jsou protiprávnost, škodlivost a znaky skutkové podstaty trestného činu, což je objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka. Mezi další obecné znaky pak patří přičetnost a věk pachatele. Trestné činy dělíme na přečiny, zločiny a zvlášť závažné zločiny, kdy toto dělení vychází ze závažnosti těchto činů a je vyjádřeno udělovanou trestní sazbou. Mladistvým spáchaný trestný čin pak nazýváme proviněním.⁸²

Pod trestní zákoník se dají podřadit trestné činy spojené s korupcí, organizovaným zločinem, ublížení na zdraví, obchodování s lidmi, omezování osobní svobody, omezování

⁸² VANTUCH, P. *Trestní právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd. 2010. s. 14-15.

svobody vyznání, neoprávněné nakládání s osobními údaji, poškození cizích práv, znásilnění, kuplířství, týrání, krádež, zpronevěra, podvod, poškození cizí věci, obecné ohrožení, vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků, případně radioaktivní a vysoce nebezpečné látky, či jaderného materiálu, nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy, neoprávněné vypuštění znečišťujících látek, šíření nakažlivé nemoci zvířat.

Dále jsou v trestním zákoníku upraveny trestné činy proti České republice, cizímu státu a mezinárodní organizaci, kam spadá vlastizrada, rozvracení republiky, teroristický útok, teror, sabotáž, zneužití zastupování státu a mezinárodní organizace, vyzvědačství, ohrožení utajované informace, spolupráce s nepřítelem, válečná zrada a další.

6.1.1 Skutková podstata trestného činu

Skutková podstata je souhrnem objektivních a subjektivních znaků, kdy tyto odlišují druhy trestných činů navzájem. Znaky skutkové podstaty trestného činu jsou objekt, objektivní stránka, subjekt, subjektivní stránka, které jsou níže vysvětleny pro bližší představu.

Objektem jsou pro společnost důležité zájmy, hodnoty a společenské vztahy, kdy tyto jsou chráněné trestním právem, kdy objekt je buď individuální, druhový, obecný či konkrétní. Ne vždy u trestného činu musí dojít k porušování objektu, v některých případech stačí i jeho ohrožení.⁸³

Objektivní stránka závisí na jednání pachatele, které bývá projevem jeho vůle a v následcích, kterými je porušen nebo ohrožen zájem či hodnota, kdy tyto jsou objektem trestného činu a příčinné souvislosti mezi tímto jednáním a způsobeným následkem, kdy toto jsou obligatorní znaky objektivní stránky. Pokud jde o znaky fakultativní, mezi tyto se může řadit čas, způsob jednání, místo.⁸⁴

Subjektem je pachatel, který trestný čin spáchá, případně čin připravuje (je-li tato příprava trestná), nebo se o něj pokusí a naplní tak všechny znaky skutkové podstaty trestného činu. Tato osoba je buď fyzická, případně právnická u specifikovaných trestných činů.

⁸³ VANTUCH, P. *Trestní právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd. 2010. s. 22.

⁸⁴ Tamtéž, s. 23-26.

Pachatelem je ta osoba, která dovrší 15 let a je přičetná. U mladistvého pachatele se také bere v potaz to, zda již vyspěl mravně a rozumově.⁸⁵

K věkové hranici lze uvést, že trestní odpovědnost dítěte je v České republice stanovena na 15 let věku, ovšem než dovrší věku 18 let, což je bráno za absolutní trestní odpovědnost, bere se v potaz i rozumový a mravní vývoj a schopnost jednání korigovat a nést si za něj odpovědnost, jde proto tedy o trestní odpovědnost relativní.⁸⁶

K přičetnosti je třeba, aby u pachatele byly zachovány rozpoznávací a ovládací schopnosti. Rozpoznávací schopnosti vyhodnocují nebezpečnost jednání pro společnost. Ovládací schopnosti jsou důležité pro ovládnutí jednání, tyto schopnosti musí být splněny současně. Pokud pachatel trpí duševní poruchou a nemá tyto schopnosti zachovány, je označován za nepřičetného. Tyto termíny využívá trestní zákoník, ale psychiatři v tomto ohledu uvádí, zda byly ovládací a rozpoznávací schopnosti zachovány či byly vymizelé, ať už částečně či zcela.⁸⁷

Subjektivní stránka je složena z obligatorního (povinného) a fakultativního znaku. Zavinění je obligatorním znakem, a pokud není přítomno, nestal se trestný čin. Zavinění pak může být úmyslné či z nedbalosti (v současném TZ je zaveden pojem hrubá nedbalost), kdy toto vyplývá ze složky vůle a vědění. Cíl či pohnutka je pak fakultativní znak jednání.⁸⁸

Nedbalost může být vědomá či nevědomá. Vědomá spočívá v tom, že víme o tom, že může být porušen či ohrožen chráněný zájem, ale spoléháme bez přiměřených důvodů, že takové ohrožení nebude způsobeno.⁸⁹

Nevědomou nedbalostí je, pokud nevíme, že jednáním můžeme ohrozit nebo porušit chráněný zájem, ale díky okolnostem a našim osobním poměrům, bychom to vědět měli

⁸⁵ VANTUCH, P. *Trestní právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd. 2010. s. 26.

⁸⁶ Tamtéž, s. 27.

⁸⁷ Tamtéž, s. 27.

⁸⁸ Tamtéž, s. 28.

⁸⁹ Tamtéž, s. 31-32.

a mohli. Pojem hrubá nedbalost užívá spojení zřejmá bezohlednost, což vyjadřuje vyšší intenzitu nedbalostního jednání.⁹⁰

Pokud jde o úmyslné zavinění, pachatel ví, že takovým jeho činem bude porušen či ohrožen zájem chráněný trestním zákoníkem, a pokud chce takový čin způsobit, jedná se o úmysl přímý. Naproti tomu úmyslem nepřímým (někdy označovaným jako eventuální) rozumíme, že pachatel ví, že jeho jednáním může být porušen nebo ohrožen chráněný zájem a v případě, že jej způsobí, je s případným následkem srozuměn.⁹¹

6.2 Pojetí rizik v dalších právních předpisech

Výše zmíněný trestní zákoník pak není jediným právním předpisem, který se zabývá zmírňováním dopadů rizik. Některá rizika jsou zachycena v Novém občanském zákoníku č. 89/2012 Sb., tento se týká spíše oblasti rizik, která mohou vzniknout v rodinném životě a ohrožení majetku občanů.

Zákonem č. 222/1999 Sb. o zajišťování obrany České republiky jsou vymezeny mimo jiné objekty důležité pro obranu státu, další opatření v zájmu obrany státu, vztah ke spojeneckým obranným silám, výkon rozhodnutí za stavu ohrožení státu a válečného stavu. Tento zákon se zaměřuje především na rizika spojená s napadením státu a jeho obranou a případnou mezinárodní vojenskou spoluprací.

Zákon č. 320/2015 Sb. o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů se zabývá především riziky spojenými jednak s živly přírodními, pokud jde o záplavy, samovolné požáry, apod., případně s riziky způsobenými člověkem. Dále se zabývá opatřeními ve vztahu k věci, místu nebo osobě, zejména pak k používání nebezpečných látek, odstranění a zničení věcí, omezení ve vztahu k místu nebo v souvislosti se zásahem. Dále je s hasičským záchranným sborem spojen zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně, který upravuje základní povinnosti fyzických osob, pomoc zdolávání požárů, jednotky požární ochrany a jejich základní úkoly.

⁹⁰VANTUCH, P. *Trestní právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd. 2010. s. 32.

⁹¹Tamtéž, s. 29.

Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů vymezuje použití integrovaného záchranného systému, jeho složky a orgány pro koordinaci jeho složek. Zákon dále upravuje cvičení a komunikaci složek integrovaného záchranného systému, organizaci záchranných a likvidačních prací v místě zásahu a vyžadování pomoci pro tyto prováděné práce. Upravuje i využití hromadných sdělovacích prostředků pro zveřejnění tísňové informace.

Zákon č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů, někdy též nazývaný jako krizový zákon, upravuje, co je stav nebezpečí, kdo jej vyhláší a ruší, jaké jsou orgány krizového řízení, jaké jsou subjekty kritické infrastruktury, plán krizové připravenosti subjektu kritické infrastruktury, také upravuje využití hromadných sdělovacích prostředků pro zveřejnění tísňových informací.

Zákon č. 241/2000 Sb. o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů upravuje působnost orgánů v systému hospodářských opatření pro krizové stavy, systém hospodářských opatření pro krizové stavy, jako je systém nouzového hospodářství, systém hospodářské mobilizace. Dále upravuje státní hmotné rezervy, infrastrukturu a regulační opatření.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky udává postavení a činnost policie, její řízení a organizaci, základní povinnosti policistů. Dále je upravena spolupráce a další vztahy policie, působení policie v rámci integrovaného záchranného systému při řešení krizových situací a mimořádných událostí a přípravou na ně. Zákon upravuje náplň práce policistů a jejich činností ve službě, jako je omezení osobní svobody, použití donucovacích prostředků a zbraně, práce s informacemi.

Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě vymezuje, co je záchranná služba, její dostupnost, součinnost s poskytovateli akutní lůžkové péče při poskytování záchranné služby, výjezdové skupiny a pracoviště krizové připravenosti.

7 Praktická část

7.1 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření mělo za cíl mimo jiné zjistit, jaká rizika podle dotazovaných respondentů mohou v nejbližších 15 letech ovlivnit Českou republiku. Respondenti vybírali ze třech hlavních oblastí rizik. Dále poté v každé oblasti měli seřadit rizika podle závažnosti od nejvíce závažného k méně závažnému. Konečně mělo z dotazníku vyplynout průřezové hodnocení detailního rizika bez ohledu na dané 3 hlavní oblasti. Výzkumu se účastnilo 249 studentů České zemědělské univerzity, a to z Fakulty životního prostředí, Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů a Provozně ekonomické fakulty. Pro obsahové nebo formální nepochopení a špatné vyplnění formuláře dotazníku bylo vyřazeno 35 neplatných formulářů (z toho 29 od studentů Fakulty životního prostředí). Bylo tak zohledněno 214 dotazovaných studentů.

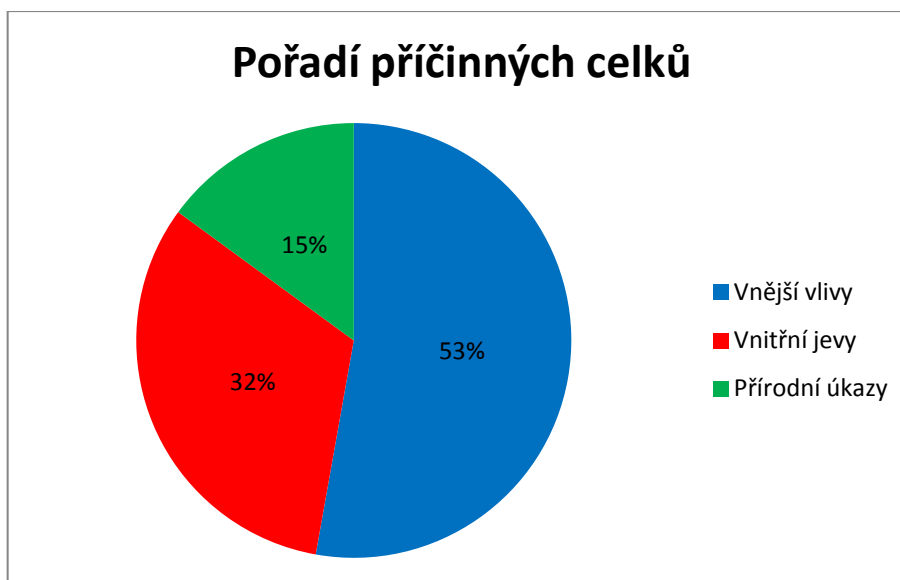
Ještě před vyhodnocením dotazníku jsem si stanovila 3 hypotézy, které následný výzkum potvrdí, či vyvrátí.

- a) Domnívám se, že jako nejrizikovější bude vybrán okruh I. vnější vlivy.
- b) Myslím si, že respondenti za největší riziko v okruhu I. budou považovat migraci a související jevy.
- c) Předpokládám, že v okruhu II. bude za nejčastější riziko považována anarchie, politický extremismus a rasismus, růst násilí.
- d) Dále předpokládám, že ve III. okruhu budou respondenti nejčastěji volit možnost změny klimatu, oteplování nebo ochlazování.
- e) Usuzuji, že průřezově první tři místa obsadí migrace, anarchie a klimatické změny.

7.2 Výsledky dotazníkového šetření

Základním úkolem respondentů bylo vybrat pořadí příčinných celků, kdy I. vnější vlivy vybralo celkem 113 respondentů, což je 53 % celkového počtu respondentů, II. vnitřní jevy zvolilo 69 respondentů, což je 32 % celkového počtu respondentů, a III. přírodní úkazy vybralo 32 respondentů, což je 15 % celkového počtu respondentů.

Graf č. 1 – Pořadí příčinných celků⁹²

V další části dotazníkového šetření měli respondenti v každém příčinném celku seřadit jednotlivá rizika a hrozby dle závažnosti, celkem bylo vybráno 14 hrozeb a rizik ve všech příčinných celcích, které byly rozděleny následovně:

Do vnějších vlivů byly zařazeny:

- válka (zatažení do války nebo napadení ČR),
- migrace, ztráta identity, odnárodnění,
- terorismus,
- ztráta suverenity státu a podřízení se silnějším státům,
- ztráta ekonomické nezávislosti, závislost na jiných, vykořisťování a chudoba,
- kybernetické útoky, ochromení sítí.

Do vnitřních jevů byly zařazeny tyto 4 oblasti:

- autokratický režim a ztráta demokracie,
- anarchie, politický extremismus a rasismus, růst násilí,
- vliv organizovaného zločinu a korupce ve státní správě,
- zvláště silových složek a omezování svobody a práv jednotlivce.

⁹² Vlastní zpracování.

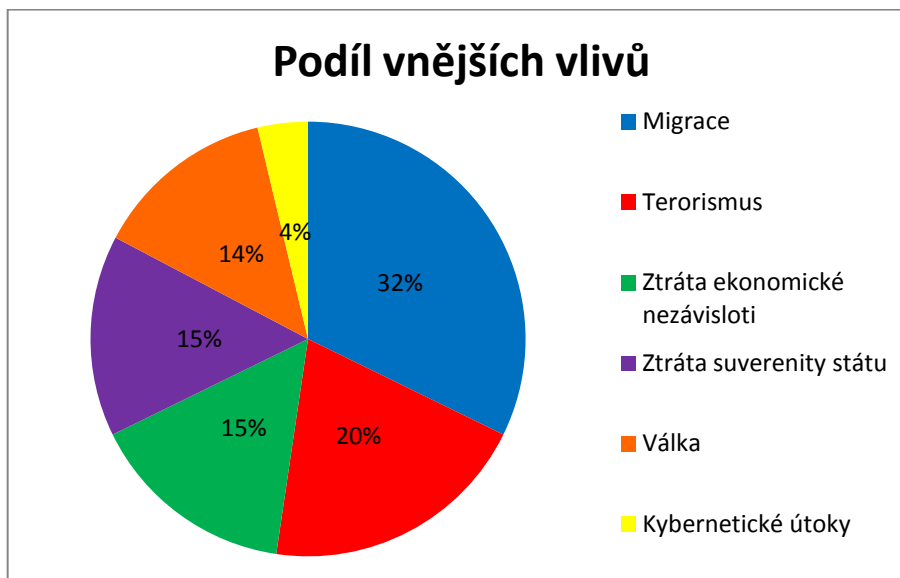
Do přírodních úkazů byly zařazeny:

- vichřice, cyklony a povodně,
- změny klimatu, oteplování nebo ochlazování,
- sucho, desertifikace, nedostatek vody,
- zemětřesení, sopečná činnost, související jevy.

Z vnějších vlivů byly vybírány jako první možnost dle studentů v tomto pořadí:

- migrace, ztráta identity, odnárodnění – vybralo 69 respondentů,
- terorismus – vybralo 43 respondentů,
- ztráta ekonomické nezávislosti, závislost na jiných, vykořisťování a chudoba – tuto možnost vybralo 33 respondentů,
- ztráta suverenity státu a podřízení se silnějším státům – tato možnost byla zvolena 32 respondenty,
- válka (zatažení do války nebo napadení ČR) – byla zvolena 29 respondenty,
- kybernetické útoky, ochromení sítí – zvolilo pouze 8 respondentů.

Graf č. 2 – Podíl vnějších vlivů⁹³

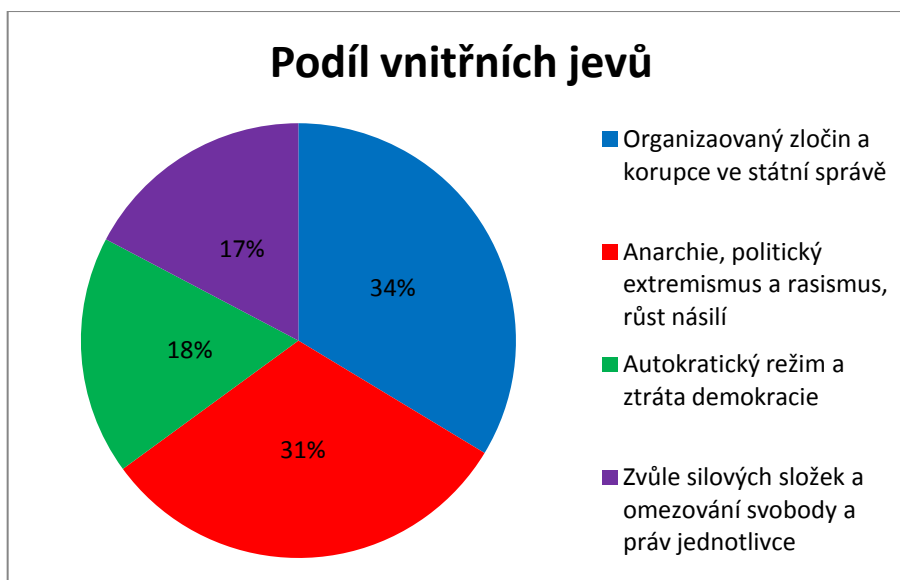

⁹³ Vlastní zpracování.

Vnitřní jevy byly vyhodnoceny takto:

- vliv organizovaného zločinu a korupce ve státní správě - tuto možnost zvolilo 72 respondentů,
- anarchie, politický extremismus a rasismus, růst násilí – tato možnost byla vybrána 67 respondenty,
- autokratický režim a ztráta demokracie – vybralo 38 respondentů,
- zvůle silových složek a omezování svobody a práv jednotlivce – tuto možnost zvolilo 37 respondentů.

Graf č. 3 – Podíl vnitřních jevů⁹⁴

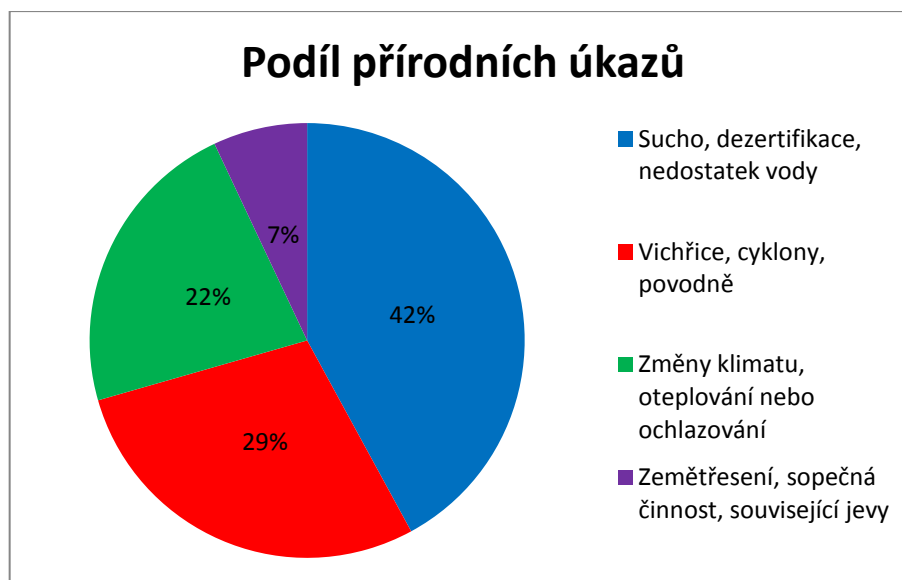

Přírodní úkazy byly zhodnoceny takto:

- sucho, desertifikace, nedostatek vody – zvolilo jako první možnost nejvíce respondentů, a to 90,
- vichřice, cyklony a povodně – tuto možnost volilo 61 respondentů,
- změny klimatu, oteplování nebo ochlazování – možnost byla zvolena 48 respondenty,
- zemětřesení, sopečná činnost, související jevy – tuto možnost vybralo 15 respondentů.

⁹⁴ Vlastní zpracování.

Graf č. 4 – Podíl přírodních úkazů⁹⁵

Z provedeného dotazníkového šetření vyplynulo, že mezi největší riziko patří sucho, desertifikace, nedostatek vody, tato možnost dostala 90 hlasů, druhým rizikem je organizovaný zločin a korupce ve státní správě, kdy tuto možnost zvolilo 72 respondentů, za třetí největší riziko je považována migrace, kterou zvolilo 69 respondentů.

Předem stanovené hypotézy dle výsledků výzkumu dopadly takto:

- Domnívala jsem se, že jako hlavní riziková oblast bude vybrán okruh I. vnější vlivy – tato hypotéza se **potvrdila**, respondenti skutečně tuto možnost volili nejčastěji, je to dle mého názoru tím, že tento okruh zahrnuje velké množství rizik, která jsou závažná a zároveň velmi probírána a komentována v médiích a dotýká se jich i politické dění a různá bezpečnostní opatření doma i ve světě.
- Myslela jsem si, že respondenti budou za největší riziko v okruhu I. považovat migraci a související jevy – tato hypotéza se také **potvrdila**, myslím si, že to souvisí s již uvedeným vlivem médií, která přináší reportáže ohledně tohoto tématu a toto téma bylo předmětem i několika volebních kampaní, jak už parlamentních, tak prezidentských voleb.
- Předpokládala jsem, že nejčastějším rizikem v okruhu II. bude zvolena možnost anarchie, politický extremismus a rasismus, růst násilí – tato hypotéza se

⁹⁵ Vlastní zpracování.

nepotvrdila, respondenti uváděli, že za největší riziko považují organizovaný zločin a korupci ve státní správě, ač mnou zvolené riziko bylo na druhém místě, myslím si, že je to způsobeno tím, že v České republice proběhlo několik korupčních kauz, které byly mediálně sledovány a tím utkvěly v paměti respondentů a ovlivnily jejich rozhodnutí. Zdá se, že i poslední události na Slovensku ukazují reálná rizika tkvící v organizovaném zločinu.

- d) Dále jsem předpokládala, že z okruhu III. budou respondenti volit riziko změny klimatu, oteplování nebo ochlazování – tato hypotéza se **nepotvrdila**, respondenti vybírali možnost sucha, desertifikace a nedostatku vody, tuto možnost vybralo 90 respondentů, což bylo nejvíce ze všech okruhů. Myslím si, že je to z důvodu opakujících se problémů se suchem a hlavně s nedostatkem spodní i povrchové vody v posledních letech.
- e) Usuzovala jsem, že průřezově nejvíce nominací obdrží tyto tři rizika a to migrace, anarchie a změny klimatu. Tato hypotéza se **potvrdila pouze částečně** u migrace, která obsadila v absolutním pořadí 3. příčku, jako druhé riziko se umístila korupce a organizovaný zločin ve státní správě a za úplně nejpravděpodobnější riziko je považováno sucho a nedostatek vody.

7.3 Diskuze: problémy, perspektivy, doporučení

V této podkapitole bude provedena komparace (srovnání) názorů odborníků a předních světových politických špiček s výsledky dotazníkového šetření, tedy názorem studentů. Studenti vybírali, jaká rizika mohou v nejbližších 15 letech ovlivnit Českou republiku. Vybírali ze třech hlavních oblastí rizik – vnější vlivy, vnitřní vlivy a přírodní úkazy. Dále poté v každé oblasti měli seřadit rizika podle závažnosti od nejvíce závažného k méně závažnému. Z hlediska naplnění dílčích vytýčených cílů práce přinesla komparace úvodní teoretické části a části praktické několik zajímavých a důležitých poznatků.

Téměř absolutní většina studentů – respondentů výzkumu se s úvahou o možné rizikové a problémové budoucnosti českého státu společnosti setkala prostřednictvím dotazníkového šetření vůbec poprvé. To zároveň vypovídá, že výchovně vzdělávací soustava na reálný rizikový svět nereaguje. Přesto však jsou studenti schopni racionálně uvažovat, jsou-li postaveni před problém k úvaze. Svědčí o tom souznění jejich názorů s ohlasy světového ekonomického fóra v Davosu a na Bezpečnostní konferenci

v Mnichově (sucho je také specifickým problémem klimatických změn) a u nás téměř oficiálně nemedializovanou rezolucí OSN o tzv. „Klimatické spravedlnosti“. Zde je další, tentokrát rozporný „zásah“ studentů do „černého“. OSN v rámci „Klimatické spravedlnosti“ přisuzují neomezenému množství migrantů z nehostinných částí světa právo na přemístění zejména do Evropy, naši respondenti se migrace obávají, podobně jako Donald Trump a řada analytiků. Tato obava z migrace souvisejících problémů byla probrána i v desítkách řízených rozhovorů, které z hlediska cílů práce měly pouze doplňující, avšak i verifikační charakter.

Na druhou stranu eurounijně i světově diskutované vztahu USA a KLDR nyní překryté problémy v Sýrii a v posledních dnech incidentem v Británii a následnými událostmi v Rusku, přestože jde o problém války, nechává na rozdíl od Bezpečnostní konference v Mnichově naše studenty spíše chladné. Podobně dopadly podle mého názoru velmi nebezpečné kyberútoky, ovšem jako přirozená reakce na hypertransformovanou elektronickou aroganci moderních států bez ohledu na lidství a morálku.

Poněkud překvapující byl důraz kladený na riziko prorůstání korupce a organizovaného zločinu do státní správy. Poslední události na Slovensku tuto instinktivní obavu našich respondentů, zdá se, potvrzují.

A tak lze spíše neradostně konstatovat, ať už interpretací posledních událostí nebo čtením mezi řádky rešeršních zdrojů nebo názorů mnohých, z hlediska „mainstreamových“ médií spíše nepopulárních odborníků, že perspektivy vývoje doma i v zahraničí nebudou zcela růžové.

Pokud se podíváme na nejčastěji rozebíraný problém, ať už oběma odborníky Krejčím a Kollerem, nebo na světových konferencích, je to problém vztahu Severní Koreje a USA. Ač si někteří občané České republiky říkají, že se jich tento konflikt netýká, je tomu právě naopak. Pokud by tento konflikt přešel od slovního napadání hlavních představitelů těchto států k činům, zapojen by byl do tohoto konfliktu pravděpodobně celý svět včetně České republiky. To samé můžeme říci o současných vztazích USA a Ruska, které jsou také velmi vyhrocené, Rusko však je trnem v oku i některým Evropským státům, jako například Velké Británii a Polsku. Tuto možnost v dotazníku, tedy že by nastal válečný konflikt a ČR do něj byla vtažena, případně by byla napadena, volilo pouze 14 % respondentů (početně

29 studentů). Zdá se tedy, že tato možnost se studentům zdá málo pravděpodobná, byť u analytiků je tomu právě naopak a především pak inženýr Koller ve svých článcích na nebezpečí války opakovaně upozorňuje a nebere ho vůbec na lehkou váhu. V jednom ze článků dokonce upozorňuje, abychom se učili, co činit v případě jaderné války, neboť toto nebezpečí se mu jeví jako velmi reálné. Téma vztahů mezi jednotlivými státy je i velmi medializováno, přesto však studenti riziko války nepovažují za tak velké a vidí rizika v jiných vnějších vlivech.

Dalším problémem, který byl rozebírán, je otázka migrace, vyjadřovala se k ní jak německá kancléřka Angela Merkelová, americký prezident Donald Trump, tak i bezpečnostní analytik Koller. Všichni ji považují za problém, zatímco Donald Trump vystupuje spíše proti migraci a podporuje změnu americké legislativy, Angela Merkelová se vyslovuje pro migraci, ale požaduje spolupráci dalších států Evropské unie. Bezpečnostní analytik Koller má na migraci také spíše negativní náhled a poukazuje na to, že migranti nebudou mít snahu se přizpůsobit stylu života Evropského obyvatelstva a budou spíše chtít prosazovat své náboženství, tradice a zvyky. Tuto možnost v dotazníku volilo 32 % studentů (početně 69) a tato možnost byla nejčastěji volenou. Zdá se, že problém migrace, vzhledem k jeho medializaci je ze současných problémů největším a nejvíce ohrožujícím.

Aktuálně stále probíraným tématem je terorismus, ale vzhledem k dění ve světě se o něm mluví méně a méně, neboť na pořadu dne jsou jiná, mediálně zajímavější, témata. Přesto se o něm zmiňoval ve svém projevu v Davosu Donald Trump. V dotazníku byla tato možnost z vnějších vlivů na třetím místě (43 respondentů), což představovalo 20 % všech dotázaných. Z toho můžeme odvodit, že byť terorismus již není tak často probírané téma, je stále aktuální, což potvrdili jak studenti v dotazníkovém šetření, tak i přední představitelé států.

Kybernetické útoky a ochromení sítí bylo asi jedno z nejdůležitějších témat Bezpečnostní konference v Mnichově a je zmiňováno i dalšími odborníky. Pokud se však podíváme na pohled studentů v dotazníkovém šetření, tak tato možnost z vnějších vlivů byla na posledním místě, neboť ji zvolilo pouze 8 studentů, což představovalo pouhých 4 % procenta z celkového počtu 214 studentů. Jak si tedy vysvětlit, že tak velké téma volilo tak málo studentů není zcela jednoduché i vzhledem k tomu, že v nedávné době, konkrétně

v termínu od 26. 1. do 29. 1. 2018, proběhla plánovaná odstávka kritické infrastruktury a všech informačních systémů na České zemědělské univerzitě v Praze (týkala se systému UIS, Moodle, Intranet, univerzitních webů a poštovních služeb) za účelem zajištění profylaktické (ochranné) kontroly a spolehlivosti techniky na kritických systémech univerzity.

Může to být zapříčiněno například tím, že o kybernetických útocích na mezinárodní úrovni se příliš nehovoří a situace není zcela jednoduchá. Objevily se sice zmínky o kybernetickém útoku při volbách ve Velké Británii, který byl ze strany Ruska, ale dále se o tomto problému nehovořilo. Nízká volba této problematiky studenty může být způsobena i tím, že pokud už k nějakému útoku dojde, bývá to na strategické podniky, případně státní instituce a ve většině případů jsou tyto informace před veřejností utajovány v některých případech ani není odhaleno, odkud útok přesně pocházel, neboť v dnešní době se lze připojovat i přes vzdálené servery v jiných státech.

Problém klimatických změn byl zmiňován na Světovém ekonomickém fóru v Davosu a to především francouzským prezidentem Emmanuelem Macronem, ale i indická premiérka Narendry Modi považuje změny klimatu za závažný problém, kterým je civilizace ohrožována. V dotazníku byla tato problematika vyhodnocena na druhém místě s 22 % (48 respondentů) v oblasti přírodních úkazů, kdy na prvním místě bylo sucho, desertifikace a nedostatek vody. Klimatické změny tedy považují studenti rovněž za jedno ze závažných témat, která je nutno řešit. K oblasti přírodních úkazů je nutno zmínit i fakt, že například sucho, desertifikace, nedostatek vody, vichřice, cyklony, povodně, zemětřesení, sopečná činnost a další přírodní jevy mohou také souviset se změnami klimatu, byť toto není zatím zcela vědecky podloženo.

Celkově a průřezně se tedy zkoumaný vzorek studentů ČZU nejvíce obává sucha (a nedostatku vody), korupce a organizovaného zločinu ve státní správě a migrace (a jevů souvisejících). Ekonomické fórum v Davosu se pak zabývá nejvíce klimatickými změnami a rozdílem mezi bohatými a chudými a problémy v oblasti digitalizace dat. Bezpečnostní konference v Mnichově se pak nejvíce zabývala hrozbou války.

Z reakcí studentů – respondentů vyplynulo, že poslední léta studia nikdy nebyli konfrontováni s otázkou možných problémů a rizik v budoucnosti, kterou až do teď chápali

jako „studium v zahraničí, dobrou práci, cestování a zábavu.“ Zároveň je jasné, že stát „neplní“ svoji výchovně-vzdělávací funkci v oblasti prevence. Výsledky dotazníkového šetření ovšem dokazují, že mladí lidé jsou schopni relativně objektivně zhodnotit současnou situaci a exponovat ji do budoucna.

8 Navrhovaná opatření

Jedním z dílčích cílů diplomové práce bylo navržení opatření, která by mohla vést ke snížení rizik, protože jejich úplná eliminace možná není. Problematicke snižování rizik se věnuje mnoho odborníků, často však jejich názory nejsou jednotné a rozcházejí se. Níže navržená opatření nejsou řazena podle výsledků dotazníkového šetření, ale jdou napříč spektrem rizik včetně těch, která nebyla vyhodnocena jako nejpravděpodobnější, ale jsou stejně závažná.

Pokud vezmeme rizika, která byla zmíněna v dotazníku, je zde riziko války (zatažení do války nebo napadení ČR), kdy z historických událostí je zřejmé, že ČR byla v minulosti zatažena, případně obsazena v mnoha případech. Je to dáno jednak její geografickou polohou a také malou rozlohou. V dnešní době, kdy jsou napjaté vztahy mezi velkými státy, jako je USA, Rusko, Korea a další, by zatažení do války nebylo nemožné. Opatření pro to, aby taková situace nenastala, mohou být diplomatického rázu, kdy Česká republika by si měla držet pozici neutrálního státu.

Pokud se budeme věnovat opatřením proti migraci, ztrátě identity a odnárodnění, tak migraci nelze nikdy zcela zabránit, byla a je v určité míře přirozeným jevem již od pradávna. Opatřením proti migrační vlně, která proběhla v poslední době, může být umístění uprchlíků do táborů, kde bude probíhat jejich identifikace, aby se zabránilo průniku možných nebezpečných jedinců a v takovém případě je vrátit zpátky do jejich vlasti. Dalším opatřením, které by přicházelo v úvahu, je zlepšení situace v zemích, odkud migranti přicházejí, což by se neobešlo bez finanční podpory a kontroly nad těmito financemi, aby nedocházelo k jejich zpronevěrování. Pokud jde o ztrátu identity a odnárodnění, zde je pak opatřením nepodléhání globálním vlivům, a to především zachováním tradic a kultury, poučením se z historie, zachováním si jazyka, národního fondu a suverenity.

Proti terorismu se přijímají v současné době další a další bezpečnostní opatření. S každým dalším útokem se vylepšují, zdokonalují a bezpečnostní složky se snaží být o krok napřed. Bohužel i tak se teroristické útoky dějí, ať už jde o šílené střelce, případně využití náloží, ať už v předmětech (auta, zavazadla), případně je mají sebevražední atentátníci přímo na svém těle. Velmi důležitým preventivním opatřením je kvalitní mezinárodní spolupráce.

Byla přijata řada úmluv, které mají zajistit větší bezpečnost, ať už jde o oblast letecké bezpečnosti, a to zejména po útocích 11. září 2001 v USA, zabraňování financování terorismu, zlepšení kontrol, ať už jde o kontroly hranic, osob, držení střelných zbraní. V současné době funguje i monitorování sociálních sítí a internetu, kde často závadové osoby hledají různé návody na sestavení bomb, případně kupují zbraně. V rámci Evropské unie je od roku 2007 zřízena funkce protiteroristického koordinátora, kterou zastává Gilles de Kerchove, který koordinuje činnosti Rady EU v rámci boje proti terorismu, monitoruje provádění strategie pro boj proti terorismu a zajišťuje aktivní úlohu Evropské unie v boji proti terorismu, která si klade za cíl především prevenci, ochranu, pronásledování a reakci.

Ztrátou suverenity státu a podřízení se silnějším státům by mohl být z pohledu některých lidí vnímán například vstup do Evropské unie a dodržováním mezinárodních smluv. Co se tohoto týče, není bez problémů a případných sankcí a hlavně z těchto smluv vyplývají České republice i povinnosti. Vzhledem k uvedenému, nelze navrhnout zcela relevantní opatření proti těmto rizikům.

Ztráta ekonomické nezávislosti, závislost na jiných, vykořisťování a chudoba jsou další rizika, proti kterým hledáme vhodná opatření. Ztráta ekonomické nezávislosti a závislost na jiných je dalším rizikem, ovšem v dnešní době, kdy je Česká republika členem například Evropské unie a dalších institucí je toto značně neproveditelné. Opatřením může být obezřetnost vzhledem k možným změnám týkajících se i ČR. Vykořisťování se spíše týká rozvojových částí světa, zejména se pak týká zemí, kde jsou k práci nuceny i děti, v České republice tento problém nemá až tak značné rozměry. Prevencí vykořisťování je zajištění optimálních pracovních a platových podmínek. Hlavním opatřením proti chudobě je především její prevence, dalším opatřením je poskytnutí poradenství a podpory v době, která člověka do chudoby může přivést, jako je ztráta zaměstnání, nemoc, případně jiné rodinné problémy. Uvádí se, že Česká republika je jedna ze zemí, kde chudoba ohrožuje nejvyšší počet lidí oproti Evropské unii, ovšem problém je, jak je tento ukazatel počítán a jak moc zohledňuje realitu. Proto je nutné vzhledem k uvedeným číslům ale na prevenci chudoby pracovat, byť se zdá, že jsme na tom v porovnání s ostatními lépe.

Proti kybernetickým útokům a ochromení sítí se lze jen těžko bránit, především proto, že hackaři využívají stále se rozvíjejících technologií. Opatřením proti kybernetickým útokům je jim předcházet, informace šifrovat a zabezpečovat. Pokud už k útoku dojde, je zde

několik způsobů, jak na ně reagovat, a to buď vydáním varování, reakcí v podobě reaktivního protiopatření nebo ochranného opatření. Pokud je ovšem riziko příliš velké, je vyhlášen stav kybernetického nebezpečí, který doporučuje vyhlásit Národní bezpečnostní úřad, a to předsedovi vlády. Pokud jde o ochromení sítí, zde je situace poněkud složitější, protože sítě se dají poškodit i mechanicky a tomu lze jen těžko zabránit. Opatřením v této oblasti je možnost okamžitého přechodu na jinou síť, která nebyla útokem zničena a dá se okamžitě využít.

Autokratický režim a ztráta demokracie je rizikem, které je známo již z historie, a proto je nutné těmto rizikům předcházet. Co se týče této problematiky, tak hlavním opatřením je zachování všech znaků demokracie, a to především zachováním lidských práv a svobod, volebního a petičního práva, rovnosti před zákonem, držení politické moci v rámci lidu, ochranou politických menšin a jednotlivců, svobodou a nezávislostí médií, zachováním moci zákonodárné, výkonné a soudní.

Anarchie, politický extremismus, rasismus, růst násilí patří mezi další rizika, opatření proti nim mohou být následující. Anarchie je většinou vnímána v negativním slova smyslu jako bezvládní, které je důsledkem mimořádných politických událostí, případně přírodních katastrof. Jako opatření proti anarchii je především politická stabilita státu, dále připravenost na mimořádné události, ať už politického či přírodního charakteru a jejich případné rychlé řešení. Politický extremismus je v některých případech dělen na pravicový a levicový a stojí za ním skupiny, které netolerují pravidla demokracie a státu. Opatřením proti tomuto jevu je zejména jeho potlačování, a to zejména potlačování projevů agrese, odstraňování předsudků ve společnosti, podávání pravdivých informací, náboženskou a rasovou tolerancí. Rasismus je politická ideologie, která je projevem nenávisti proti jiným lidským rasám, opatřením v tomto směru bylo zakotvení rovnosti do Listiny základních práv a svobod. Dalším opatřením bylo přijetí zákonů, které tyto jevy postihují. Opatřením obecné povahy, které by mělo přispět ke snížení rasismu pak je šíření informací o této problematice a vzdělávání v této oblasti. Opatřením proti růstu násilí je především přiměřená legislativa, která tuto problematiku potírá, dále pak přidělení větších pravomocí ozbrojeným složkám a rychlé soudní řízení v případě porušení zákona, což v některých případech bývá problém.

Vliv organizovaného zločinu a korupce ve státní správě a jak mu předcházet, je celkem složitá otázka, neboť korupce je velmi latentní jev a organizovaný zločin mívá často přeshraniční dosah a špatně se odhaluje. V odhalování korupce ve státní správě by mohla napomoci co největší transparentnost všech operací, například zveřejňováním všech výběrových řízení, která se konají, dále zveřejněním daňových a majetkových přiznání politiků a dalších ústavních činitelů. Dalším opatřením, které by mohlo přispět ke snížení korupce, by mělo být zvyšování kontrolní činnosti, zejména by se to mělo týkat hospodaření měst a obcí, rozdělování veřejných zakázek. Byť v ČR funguje Nejvyšší kontrolní úřad, kdy jeho kontrolní činnost se týká pouze státního rozpočtu, bylo by třeba, aby byly rozšířeny jeho pravomoci i na další oblasti. Opatřením, které by také mohlo přispět ke snížení těchto jevů, by mohlo být navýšení trestních sazeb u skutků související s korupcí a organizovaným zločinem, ať už jde o zvýšení trestní sazby odnětí svobody, nebo případných peněžitých trestů. Samozřejmě by vzhledem k této problematice měla být zkvalitněna legislativa.

Zvůle silových složek a omezování svobody a práv jednotlivce jsou další rizika, která mohou ohrozit stát a jednotlivce. Zvůli silových složek můžeme rozumět bezohledné prosazování vlastní vůle, kdy opatřením proti takovému jednání je zejména nepřipouštění stavů, které by k tomuto vedly. Pokud se jedná o omezování svobody a práv jednotlivce, k tomuto lze uvést, že pokud bude dodržována Listina základních práv a svobod, k tomuto by nemělo docházet.

Vichřice, cyklony a povodně jsou dalším jevem, který je v současné době velmi diskutován. Vichřice a cyklony páchají velké škody zejména na majetku a krajině, bohužel však i na lidských životech. Vzhledem k tomu, že se jedná o velmi málo prozkoumané přírodní jevy, jsou opatření proti nim na nízké úrovni. Jediným opatřením, které může předejít škodám a ztrátám na životech je včasné varování obyvatelstva, zákaz vycházení v kritické době a zabezpečení věcí, které mohou způsobit škody volným pohybem. Povodním také zcela nelze předcházet, byť v dnešní době existují relativně přesné předpovědi srážek, nelze odhadnout na 100 %, zda se vyplní. V České republice probíhá regulace díky soustavě přehradních nádrží na řekách, bohužel ne vždy je však přesně odhadnuto množství srážek a může poté nastat problém s vyléváním řek z koryt a zvýšením jejich hladiny. Po povodni v roce 2002 v České republice byly zpracovány

povodňové plány, které byly podkladem pro realizaci protipovodňových opatření na místech, která mohou být znovu ohrožena. Nejdůležitějším opatřením je prevence, a to vhodným umístěním staveb a správným využitím půdy. Dalším krokem je protipovodňová ochrana (například mobilní protipovodňové bariéry v Praze). Dále se jedná o obyvatelstvo, jeho informovanost ohledně protipovodňových opatření a chování v případě povodně. V rámci Integrovaného záchranného systému by měly být vytvořeny plány, jak postupovat v případě povodně.

Ke změnám klimatu, oteplování nebo ochlazování, lze uvést, že názoru na tuto problematiku se různí. Ovšem vzhledem k předchozímu vývoji, kdy se střídaly doby ledové a meziledové je logické, že ke změnám klimatu dochází a v současné době klimatické změny značně ovlivňuje člověk a jeho chování, což je i vědecky podloženo. V současné době je problém globální oteplování, tání ledovců a celkově změna klimatu, ke zlepšení této situace by mělo přispět snižování vypouštěných skleníkových plynů do ovzduší, což ovšem není populárním krokem. Zahrnuje to snižování norem pro plyny produkované automobily, dalším opatřením by mělo být zateplování domů a bytů, neboť při výrobě energie vzniká velké množství těchto plynů a domácnosti na vytápění spotřebují až 1/3 celkové energie. Dalším preventivním opatřením je vysazování a hlavně nekácení lesních ploch, neboť stromy jsou významným čističem vzduchu a lapačem uhlíku z ovzduší. Další možností je přizpůsobení se nastávajícím změnám klimatu a možným dopadům, které mohou nastat.

Sucho, desertifikace, nedostatek vody je v posledních letech problémem i České republiky, kdy v létě přibývá teplých dní, při nichž dosahuje teplota až tropických hodnot a poté přichází prudké přívalové deště, kdy vyprahlá země nestačí pojmout přívaly vody a ta bez užitku odteče. Řešením mohou být zádržné systémy na dešťovou vodu, ze kterých by se později zavlažovala potřebná vegetace. Jejich budování je ale velmi nákladné a ne vždy zcela efektivní. V České republice v souvislosti s touto problematikou byl vyhlášen dotační program Dešťovka, který by chtěl zvýšit využívání dešťové vody v domácnostech, a to příspěvím až 50 % na nádrže na dešťovou vodu.

Předcházet zemětřesení, sopečné činnosti a souvisejícím jevům v současné době lze celkem efektivně, neboť seismická činnost je pečlivě monitorována a zaznamenávána, zemětřesení lze bohužel odhalit jen v případě vzniku otřesů, nelze jej předpovídat zejména

kvůli jeho nepravidelnosti. Pokud jde o sopečnou činnost, planeta má v současné době asi 500 aktivních sopek, kdy asi 10 % z nich projeví ročně svou činnost. Problémem tedy není tyto jevy odhalovat, problémem je případná evakuace lidí, neboť lehké otřesy mohou být na denním pořádku a v lidech tak nemusí vyvolávat velkou obavu. Po tragické vlně tsunami v roce 2004 se začalo velmi intenzivně pracovat na systému včasného varování, který by upozornil na případnou blížící se vlnu nebo zemětřesení. Pokud jde o sopečnou činnost, pak zde mohou lidé i na první pohled vidět činnou sopku, někteří ale nechtějí opustit své domovy a následky mohou být tragické.

Je třeba rovněž doporučit, aby se i vysoké školy věnovaly určité objektivní informovanosti svých studentů o možné budoucnosti, která byť podobné výhledy jsou nepopulární, nemusí být růžová (kupříkladu důsledky robotizace, a další).

9 Závěr

Problematika rizik je značně rozsáhlá a mnohá rizika jsou médií a veřejností velmi probírána, neboť se jedná v podstatě o aktuální dění ve společnosti. Jedním z cílů diplomové práce bylo přiblížit problematiku rizik v České republice širší veřejnosti. Práce je rozdělena na dvě části a to teoretickou, spíše rešeršní část a část praktickou, která je založena na dotazníkovém šetření a následném srovnání zjištěných údajů s názory odborníků.

Teoretická část diplomové práce byla uvedena historickými aspekty bezpečnosti, jaká rizika se v historii projevila a jaká měla dopady. Dále přinesla přehled celé řady základních pojmů týkajících se oblastí rizik tak, aby i běžný občan se v této oblasti mohl snadněji orientovat. Dále je poskytnut přehled dělení rizik do různých oblastí, ať už se jedná o ekologická, ekonomická, kulturní, politická rizika, případně rizika spojená s přírodními vlivy nebo poruchou kritické infrastruktury a dále rizika vojenská. Jaké jsou možnosti rizika vyhodnocovat a zvládat a jak jsou rizika upravena po finanční stránce, je možné se dočíst v dalších podkapitolách. V další kapitole byla rozebrána rizika v mezinárodní, eurounijní a české politické a právní praxi a byla rozebrána právní úprava bezpečnostních rizik v České republice. V další části bylo v práci vybráno množství rizik, která ohrožují nejen Českou republiku, ale i celý svět z pohledu odborníků a hlavních představitelů států a dalších politických špiček, které navštívily Světové ekonomické fórum v Davosu nebo Bezpečnostní konferenci v Mnichově.

V praktické části diplomové práce bylo cílem zjistit, jaký pohled mají studenti na rizika, které faktory jim připadají nejvíce ohrožující a naopak. Tato data pak byla zpracována do grafů, zhodnocena a popsána. Celkem se dotazníkového šetření účastnilo 249 studentů České zemědělské univerzity, a to z Fakulty životního prostředí, Fakulty agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů a Provozně ekonomické fakulty. Pro obsahové nebo formální nepochopení a špatné vyplnění formuláře dotazníku bylo vyřazeno 35 neplatných formulářů a bylo tak zohledněno 214 dotazovaných studentů.

V návaznosti na dotazníkové šetření bylo provedeno porovnání s názory odborníků a předních politických představitelů, která ukazuje, jak studenti reagují a vnímají současné dění ve světě a zda se jejich pohled shoduje s pohledem odborníků, případně, zda se zcela

rozchází, jako například u kybernetických útoků, které studenti považovali za nejmenší riziko z vnějších vlivů, ale odborníci to vnímají zcela opačně.

Další kapitola se týkala dílčího cíle diplomové práce a to navrhovaných opatření, kterými by se mohlo předcházet vzniku uvedených rizik. V této části bylo popsáno mnoho opatření, která by k tomu měla přispět, ale záleží především na lidském faktoru a na tom, jak se k jednotlivým rizikům bude stavět a především pak na představitelích politické scény, jak budou svoje názory prezentovat. Ke snižování rizik pak přispívá i správně fungující státní aparát.

V samém závěru práce se mě jako autorky zmocňuje určitá skepse. Práce sice svůj cíl nepochybně naplnila, ale zároveň vytýčila celou řadu nových otázek a nabízí množství nejrůznějších řešení. Nabízí se otázka, zda má úvaha jednotlivce, ať laika nebo odborníka na dané téma vůbec smysl, není-li podporována oficiálními institucemi? Co by česká veřejnost dělala, kdy by skutečně k realizaci mnou zde zmíněných a studenty–respondenty obávaných rizik došlo? A nemusí jít rovnou o válku, na kterou nejsme připraveni téměř vůbec. Jaké by byly reální důsledky „black outu“ v Praze, o němž píše například exgenerál Šandor, přehání či nikoliv? Desetitisíce lidí uvězněných v dopravních prostředcích a tunelech, ve výtazích, bez vody, elektřiny a možnosti komunikace. Nefungující čipové karty, bankomaty a finanční systém, lékárny se zásobou léků na dva dny a zemědělství s tabulkovým výkonem na úrovni roku 1920. Přehřátá ekonomika, kterou podle odborníků včetně Ing. Rusnoka z České národní banky čeká pořádný šok. A k tomu nepochopitelný nezájem českých médií, která více než Bezpečnostní konference v Mnichově zajímá účast ČSSD v Babišově vládě.

Na komornější úrovni nelze rovněž nepřipomenout upřímně překvapené oči našich respondentů - studentů, postavených před úlohu popřemýšlet o nepříjemných problémech možné budoucnosti v horizontu nejbližších 15 let, namísto příjemnějších úvah o studiu v zahraničí.

Ale práce, byť jako částečně vedlejší produkt přináší i pozitivní zjištění. Proti studenty vysoce hodnocené obavě z prorůstání organizovaného zločinu a korupce do státní správy, proti anarchii, extremismu a násilí, stejně jako proti autoritářství a ohrožení demokracie lze úspěšně bojovat spravedlivou justicí, legislativou, výkonnou a názorově vyspělou policií

a harmonickou politickou našeho státu, upřednostňující přirozené zájmy obyvatelstva. A zcela na závěr jedna sarkastická v podstatě řečnická otázka: Není nečinnost státu a výchovně vzdělávací soustavy v oblasti rizikové, tj. krizové připravenosti občanů včetně studentů také významným rizikovým faktorem?

10 Seznam použitých zdrojů

10.1 Literární zdroje

1. BALABÁN, Miloš, STEJSKAL, Libor. *Kapitoly o bezpečnosti*. 2., změn. a dopl. vyd. Praha: Karolinum, 2010. 484 s. ISBN 978-80-246-1863-0.
2. BOŽEK, František, URBAN, Rudolf. 2008. *Management rizika - Obecná část*. 1. vyd. Brno: Univerzita obrany, 2008. 145 s. ISBN 978-80-7231-259-7.
3. BUCHBENDER, Ortwin, BÜHL Hartmut a KUJAT Harald. *Wörterbuch zur Sicherheitspolitik*. 3. Aufl. Berlin: E. S. Mittler, 1992. 176 s. ISBN 3-8132-0298-4.
4. FARAZMAND, Ali. *Handbook of Crisis and Emergency Management*. United States of America: Taylor & Francis, 2001. 788 s. ISBN 9780824704223.
5. HÁK, Tomáš, OULEHLOVÁ, Alena, JANOUŠKOVÁ, Svatava. *Environmentální bezpečnost*. Praha: Ekopress, 2015. 155 s. ISBN 978-80-87865-19-4.
6. HARAZIN, Lukáš, LUŽA, Oldřich. *Ekonomika při řešení krizových situací: vybrané kapitoly II*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2012. 80 s. ISBN 978-80-7251-368-0.
7. CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde, 2011, 283 s. ISBN 978-80-7201-866-6.
8. JUŘÍČEK, Ludvík, ROŽŇÁK, Petr. *Bezpečnost, hrozby a rizika v 21. století*. Ostrava: Key Publishing, Monografie (Key Publishing), 2014. 323 s. ISBN 978-80-7418-201-3.
9. KOHÁK, Erazim. *Zelená svatozář: kapitoly z ekologické etiky*. 2., přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, Studijní texty (Sociologické nakladatelství). 2000. 212 s. ISBN 80-85850-86-9.
10. KRATOCHVÍLOVÁ, Danuše. *Ochrana obyvatelstva*. 1. vyd. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2005, 140 s. ISBN 80-86634-70-1.
11. KRÖMER, Antonín, MUSIAL, Petr, FOLWARCZNY, Libor. *Mapování rizik*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství), 2010. 126 s. ISBN 978-80-7385-086-9.
12. MAREŠ, Miroslav, SVOBODA, Ivo, STEHLÍK, Eduard. *Extremismus jako bezpečnostní hrozba*. Praha: Ministerstvo obrany České republiky, Odbor komunikace a propagace (OKP), 2011. 123 s. ISBN 978-80-7278-568-1.

13. PÁNA, Lubomír, RATAJ, Jan. *Migrační krize a vztahy většinového obyvatelstva a menšin v současné Evropě*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z. ú., 2016. 166 s. ISBN 978-80-7556-000-1.
14. PEŠTOVÁ, Stanislava, ROTPORT, Miloslav. *Slovník ekonomických pojmů: pro střední školy a veřejnost*. Praha: Fortuna, 2004. 102 s. ISBN 80-7168-898-3.
15. PROCHÁZKA, Vladimír. *Příruční slovník naučný*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1966. 959 s.
16. ROUDNÝ, Radim, LINHART, Petr. *Krizový management: kombinovaná forma studia*. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2004. 97 s. ISBN 80-7194-674-5.
17. SMOLÍK, Josef, ŠMÍD, Tomáš. *Vybrané bezpečnostní hrozby a rizika 21. století*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2010. 276 s. ISBN 978-80-210-5288-8.
18. ŠENOVSKÝ, Pavel. *Bezpečnost občanů a rizika v území*. Ostrava: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2015. 146 s. Spektrum (Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství). ISBN 978-80-7385-172-9.
19. VANTUCH, Pavel. *Trestní právo*. 2., dopl. a přeprac. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2010. 1072 s. ISBN 978-80-87001-17-2.
20. ZEMAN, Petr. *Česká bezpečnostní terminologie: výklad základních pojmů*. Brno: Ústav strategických studií Vojenské akademie v Brně, 2002. 186 s. ISBN 8021030372.
21. ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky*. 3., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: Libri, 2004. 600 s. ISBN 80-7277-209-0.

10.2 Internetové zdroje

1. !ARGUMENT. *USA staví svůj vnitrostátní zájem nad mezinárodní právo. Situace pro EU může dopadnout katastrofálně, říká Oskar Krejčí*. [online]. !argument.cz, 2. srpna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://casopisargument.cz/2017/08/02/usa-stavi-svuj-vnitrostatni-zajem-nad-mezinarodni-pravo-situace-pro-eu-muze-dopadnou-katastrofalne-rika-oskar-krejci>.
2. ČERNÁ, Daniela. *Oskar Krejčí: Korea a Trump? Tak málo šancí na přežití máme! A co když USA jen chtějí zničit tento projekt Ruska....* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 15. srpna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW:

- <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Oskar-Krejci-Korea-a-Trump-Tak-malo-sanci-na-preziti-mame-A-co-kdyz-USA-jen-chteji-znicit-tento-projekt-Ruska-500014>.
3. ČERNÁ, Daniela. *Oskar Krejčí přináší velmi nečekaný pohled na vztah Trumpa a USA k Rusku. Za mnohým prý stojí John McCain, toho se všichni bojí.* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 2. března 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/politologove/Oskar-Krejci-prinasi-velmi-necekany-pohled-na-vztah-Trump-a-USA-k-Rusku-Za-mnohym-pry-stoji-John-McCain-toho-se-vsichni-boji-477916>
 4. České noviny. *V Mnichově se řeší brexit, budoucnost EU i vztah s USA.* [online]. 18. února 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/v-mnichove-dnes-konci-mezinarodni-bezpecnostni-konference/1587343>.
 5. HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR. *Analýza hrozeb pro ČR.* [online]. 2015 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z WWW: www.hzscr.cz/soubor/analyza-hrozeb-zprava-pdf.aspx.
 6. KOLLER, Martin. *Nad čím jásáte, nechápe Martin Koller. Blíží se velká válka. Jaderná, v Evropě. Jestli ji přežijete, přečtěte si pak tento text.* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 7. dubna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Nad-cim-jasate-nechape-Martin-Koller-Blizi-se-velka-valka-Jaderna-v-Evropě-Jestli-ji-prezijete-precete-si-pak-tento-text-48284>
 7. KOLLER, Martin. *Vojenský analytik sleduje odhodlání Šlechtové. A proto detailně odkryl největší slabiny naší armády.* [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 26. února 2018 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Vojensky-analytik-sleduje-odhodlani-Slechtove-A-proto-detailne-odkryl-nejvetsi-slabiny-nasi-armady-525965>.
 8. KOUDA, Jiří. *Oskar krejčí: Na hedvábné stezce proti veřejnoprávní hysterii.* [online]. Prvnizpravy.cz. 14. května 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/politika/oskar-krejci-na-hedvabne-stezce-proti-verejnopravni-hysterii>.

9. KREJČÍ, Oskar. *Zájem národa, či státu?*. [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 8. srpna 2017 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/nazory-a-petice/Oskar-Krejci-Zajem-naroda-ci-statu-499196>
10. MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ. *Vysvětlení výrazů*. [online]. [cit. 2017-10-27]. Dostupné z WWW: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=69544
11. MINISTERSTVO VNITRA ČR. *Co je extremismus*. [online]. 25. listopadu 2010 [cit. 2017-09-07]. Dostupné z WWW: <http://www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>.
12. MUNICH SECURITY CONFERENCE. *MSC 2018 – Agenda and list of participants released*. [online]. 16 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.securityconference.de/en/news/article/msc-2018-agenda-and-list-of-participants-released/>
13. PANENKA, Radim. *Martin Koller: S multikulti může souhlasit jen tupý dobytek. Přestaňte se stydět, že jste bílí a civilizovaní. Vstaňte od piva, vypněte tu americkou propagandu a dělejte něco*. [online]. ParlamentniListy.cz – politika ze všech stran. 14. ledna 2016 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z WWW: <https://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Martin-Koller-S-multikulti-muze-souhlasit-jen-tupy-dobytek-Prestante-se-stydet-ze-jste-bili-a-civilizovani-Vstante-od-piva-vypnete-tu-americkou-propagandu-a-delejte-neco-417156>
14. PETEROVÁ, Barbora. Vláda České republiky. *Očekávané události*. [online]. 24. ledna 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.vlada.cz/cz/media-centrum/ocekavane-udalosti/25--ledna-2018-premier-andrej-babis-bude-v-davosu-na-svetovem-ekonomickem-foru-jednat-s-lidry-eu-162865>
15. SCHWARZER, Daniela., HOFF, Henning. *The World is at the Brink - and the West doesn't know what to do about it*. [online]. 20 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://dgap.org/en/think-tank/publications/dgapviewpoint/world-brink-and-west-doesnt-know-what-do-about-it>
16. THE NATIONAL. *Munich Security Conference: Cybersecurity takes centre stage*. [online]. 18 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW:

<https://www.thenational.ae/world/europe/munich-security-conference-cybersecurity-takes-centre-stage-1.705756>

17. THE NATIONAL. *UK blames Russia for cyber attack, says won't tolerate disruption*. [online]. 18 February 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.thenational.ae/world/europe/uk-blames-russia-for-cyber-attack-says-won-t-tolerate-disruption-1.704859>
18. WORLD ECONOMIC FORUM. *Angela Merkel at Davos: we need global cooperation, not walls*. [online]. 24 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/angela-merkel-at-davos-we-need-global-cooperation-not-walls>
19. WORLD ECONOMIC FORUM. *Macron at Davos: I will shut all coal-fired power stations by 2021*. [online]. 24 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/macron-at-davos-i-will-shut-all-coal-fired-power-stations-by-2021>
20. WORLD ECONOMIC FORUM. *President Donald Trump's Davos address in full*. [online]. 26 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/president-donald-trumps-davos-address-in-full-8e14ebc1-79bb-4134-8203-95efca182e94>
21. WORLD ECONOMIC FORUM. *What just happened? The biggest stories from Davos 2018*. [online]. 26 January 2018 [cit. 2018-02-25]. Dostupné z WWW: <https://www.weforum.org/agenda/2018/01/davos-2018-biggest-stories>.

11 Přílohy

PŘÍLOHA č. 1 – Dotazník – Která rizika ovlivní Českou republiku v nejbližších 15 letech?

I. Vnější vlivy

- migrace, ztráta identity, odnárodnění
- terorismus
- ztráta ekonomické nezávislosti, závislost na jiných, vykořisťování a chudoba
- ztráta suverenity státu a podřízení se silnějším státům
- válka (zatažení do války nebo napadení ČR)
- kybernetické útoky, ochromení sítí

II. Vnitřní jevy

- vliv organizovaného zločinu a korupce ve státní správě
- anarchie, politický extremismus a rasismus, růst násilí
- autokratický režim a ztráta demokracie
- zvůle silových složek a omezování svobody a práv jednotlivce

III. Přírodní úkazy

- sucho, desertifikace, nedostatek vody
- vichřice, cyklony a povodně
- změny klimatu, oteplování nebo ochlazování
- zemětřesení, sopečná činnost, související jevy